

ОЦЕНКА

по тематично направление „Ефективност на операциите: Ориентираност към резултати и степен на постигане на специфичните цели по инвестиционен приоритет 9i и 9ii по Приоритетна ос 3 на Програмата“

Изпълнител

София, 05.04.2023 г.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Номер на договора	Д 03-24
Предмет на договора:	„Извършване на оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на процедури, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като ромите, по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“
Възложител	Изпълнителна агенция „Програма за образование“
Изпълнител	Глобал Адвайзърс АД
Екип, изпълнил договора	Силвия Цанова – ръководител на екипа Бойка Бойнузова – ключов експерт Андрей Лалов – ключов експерт Тодор Николов – ключов експерт
Дата на подписване на договора	08.09.2022 г.
Краен срок на договора	08.07.2023 г.
Вид доклад	Окончателен оценителен доклад
Дата на доклада	05.04.2023 г.

Съдържание

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	6
РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ	7
I. ВЪВЕДЕНИЕ	9
II. РЕЗЮМЕ	10
III. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПОДХОД	14
3.1. Използвани методи за изготвянето на оценката, оценъчни въпроси, източници на данни и информация	14
3.2. Статистически данни на методологията за извършване на оценката	15
IV. ОЦЕНКА ПО НАПРАВЛЕНИЕ ЕФЕКТИВНОСТ: ОРИЕНТИРАНОСТ КЪМ РЕЗУЛТАТИ И СТЕПЕН НА ПОСТИГАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ЦЕЛИ ПО ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ 9I И 9II ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 3 НА ПРОГРАМАТА	16
4.1. Какъв е напредъкът (вкл. постигане на крайните цели) при изпълнение на индикаторите по Приоритетна ос 3, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като ромите, в т.ч. етапните и крайните цели в рамката им за изпълнение?	16
4.2. Какви са външните фактори и степента, в която са повлияли върху постигане/непостигане на заложените индикатори?	22
4.3. Адекватен ли е подборът на целеви групи в процедурите за предоставяне на БФП, обект на оценка, и съответстват ли те на заложените индикатори?	29
4.4. В каква степен данните, събирани за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени? Какви трябва да бъдат параметрите на събираните данни?	33
4.5. Необходимо ли е да се въведе събиране на допълнителни данни от други източници като например административни регистри, социологически проучвания и други? Установени ли са пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на изпълнението на проектите по ОП НОИР, насочени пряко или косвено към маргинализираните групи, вкл. ромите, и какви са възможните решения за преодоляването им?	38
4.6. До каква степен операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка, постигат планираните резултати в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план?	40
4.7. Какво помага или пречи за постигане на целите и резултатите на операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка?	44
4.8. Кои фактори определят по-добрите резултати на дадени операции в сравнение с другите, финансирани в рамките на Програмата?	51
4.9. В каква степен са допринесли изпълняваните по ОП НОИР операции, обект на настоящата оценка за постигането на целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)?	58
4.10. Налице ли е причинно-следствена връзка между интервенцията /дейностите, извършени по операциите по Приоритетна ос 3/ и постигнатите резултати?	65
V. КОНСТАТАЦИИ, ИЗВОДИ, ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ	66
ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА	81

Списък на таблиците

Таблица 1 Статически данни от приложената методология 15

Таблица 2 Общи показатели за резултат, за които е определена целева стойност по ПО 3 и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел 18

Таблица 3 Общи и специфични показатели за изпълнението по ПО 3 18

Таблица 4 Показатели в рамката на изпълнението по ПО 3 19

Таблица 5 Принос на оценяваните процедури към постигане на показателите за изпълнение по ИП 9ii на ПО 3 20

Таблица 6 Принос на оценяваните процедури към постигане на показателите за резултат по ИП 9ii на ПО 3 20

Таблица 7 Резултати от анализа на адекватността на подбора на целевите групи 30

Таблица 8 Изпълнение на индикаторите за резултат за приключилите процедури спрямо заложените в МКПО 53

Таблица 9 Макрохарактеристики на BG05M2OP001- 3.004 и BG05M2OP001-3.020 54

Таблица 10 Макрохарактеристики на BG05M2OP001-3.001 и BG05M2OP001- 3.005 55

Таблица 11 Макрохарактеристики на BG05M2OP001-3.002 и BG05M2OP001- 2.011 55

Таблица 12 Макрохарактеристики на BG05M9OP001- 2.018 и процедурите по подхода BOMP 56

Таблица 13 Принос на оценяваните процедури по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР за постигане целите на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)..... 60

Таблица 14 Принос на оценяваните процедури по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР за постигане целите на Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)..... 63

Таблица 15 Резултати от анализ на причинно-следствената връзка между интервенцията и постигнатите резултати 65

Таблица 16 Констатации, изводи и препоръки по Направление „Ефективност“ 69

Списък на фигурите

Фигура 1 Използвани методи за набиране на данни и анализ 15

Фигура 2 Степен на влияние на фактор: „Желание за участие от страна на целевите групи“ 25

Фигура 3 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Желание за участие от страна на целевите групи“ 25

Фигура 4 Степен на влияние на фактор: „Подкрепа и съдействие от заинтересовани страни, общински администрации и граждански организации“ 26

Фигура 5 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Подкрепа и съдействие от заинтересовани страни, общински администрации и граждански организации“ 26

Фигура 6 Степен на влияние на фактор: „Адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта“	27
Фигура 7 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта“	27
Фигура 8 Степен на влияние на фактор: “Адекватна реакция на УО, други ангажирани институции и/или партньори, осигуряваща възможност за осъществяване и адаптиране на предвидените дейности, съобразно променената обстановка след въвеждане на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19”	27
Фигура 9 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: “Адекватна реакция на УО, други ангажирани институции и/или партньори, осигуряваща възможност за осъществяване и адаптиране на предвидените дейности, съобразно променената обстановка след въвеждане на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19”	28
Фигура 10 Отговори на въпрос: “Според Вас, адекватен ли е подборът на целеви групи в процедурите и съответстват ли те на заложените индикатори?”	31
Фигура 11 Отговори на въпрос: “В каква степен данните, събирани от УО за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени?”	37
Фигура 12 Отговори на въпрос: „Имате ли предложения за промени в параметрите на събираните данни?“	37
Фигура 13 Отговори на въпрос: „Установили ли сте по време на работата по проекта пречки пред използването на информация от административни регистри?“	39
Фигура 14 Процентно съотношение на верифицирани стойности на индикаторите спрямо целевите стойности, определени в МКПО и Насоките/Указанията за кандидатстване	41
Фигура 15 Процентно съотношение на верифицираните стойности на индикаторите спрямо целевите стойности, определени в проектите	42
Фигура 16 Процентно съотношение на отчетните стойности на индикаторите спрямо целевите стойности, определени в проектите по отделни процедури за предоставяне на БФП по подхода ВОМР.....	43
Фигура 17 Отговори на въпрос: „Какво, според Вас допринася за постигане на целите и резултатите на процедурата, по която изпълнявате/сте изпълнявали проект?“	45
Фигура 18 Отговори на въпрос: „Какво, според Вас е/е било пречка за постигане на целите и резултатите на процедурата, по която изпълнявате/сте изпълнявали проект?“	46
Фигура 19 Отговори на въпрос: „Имали ли сте съществени затруднения в изпълнението на дейностите по проекта, които са довели до: съществена промяна на договора за финансиране, съществено забавяне в изпълнението на дейностите, непостигане на планираните индикатори, финансови корекции и/или др.?”	48
Фигура 20 Целеви стойности на планираните индикатори за изпълнение по МКПО и по договорени проекти, представени по процедури	52
Фигура 21 Съотношение между целевите стойности на индикаторите за резултат договорени по проекти, спрямо целевите стойности на индикаторите за резултат в МКПО	52

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДФЕС	Договор за функционирането на Европейския съюз
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ИАПО	Изпълнителна агенция „Програма за образование“
ИПЦ	Индекс на потребителските цени
ИП	Инвестиционен приоритет
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС
КБ МОН	Конкретен бенефициент Министерство на образованието и науката
КН	Комитет за наблюдение
МИГ	Местни инициативни групи
МКПО	Методология и критерии за подбор на операция
МОН	Министерство на образованието и науката
НСРБИР	Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)
НПИ на НСРБИР	Национален план за изпълнение на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)
ОП	Оперативна програма
ОП НОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020
ОП РЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПИ на СОИДУЕМ	План за изпълнение на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПО	Приоритетна ос
СБ	Световна банка
СОИДУЕМ	Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)
УО	Управляващ орган

РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ

Бенефициент (Бенефициер)	Лицата, посочени в чл.2, ал. 10 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 - публична или частна организация, които отговарят за започването или за започването и изпълнението на операции; и в контекста на схемите за държавни помощи, съгласно чл. 107, параграф 1 от ДФЕС - организация, която получава помощта.
Индикатори¹ за изпълнение	Индикаторите за изпълнението са свързани с подкрепените операции. Като продукт (output) се разбира това, което е директно произведено/доставено чрез изпълнението на ЕСФ операция, измерено чрез физически или парични единици. Продуктите (outputs) се мерят на нивото на подкрепените хора, субекти (под субекти се разбира организации – група от хора формално организирани за да преследват колективна цел, които могат както да прилагат, така и да бъдат подкрепени чрез проекти, като те следва да бъдат отчитани, само ако се ползват директно от ЕСФ подкрепа, която види до разходи), предоставени стоки или услуги. Те се залагат в ОП на ниво инвестиционен приоритет или специфична цел.
Индикатори за резултат	Индикаторите за резултат улавят очакваните ефекти за участниците или субектите вследствие изпълнението на операция. Индикаторите за резултат следва да кореспондират със специфичните цели заложи за всеки инвестиционен приоритет, който е избран. Те отиват отвъд индикаторите за изпълнение, до колко улавят промяна в ситуацията, в повечето случаи свързана с подкрепените субекти (организации) или участници. Те трябва да са установени максимално близко до осъществените дейности под съответния инвестиционен приоритет, за да се минимизират външните фактори, които биха могли да повлияят на докладваната стойност на индикаторите за резултат.
Минимална помощ (de minimis)	Помощта, която не нарушава и не застрашава конкуренцията или има незначително въздействие върху нея поради своя минимален размер, както е дефинирана в действащия регламент на ЕС, относно прилагането на чл. 107 и 108 от Договора за функционирането на ЕС по отношение на минималната помощ.
Финансови индикатори	Финансовите индикатори са свързани с общата стойност на допустимите разходи, входирани в счетоводната система на сертифициращия орган и сертифицирани от него съгласно б. с) от чл.126 от Регламент № 1303/2013. Те могат да бъдат използвани за наблюдение на прогреса по отношение

¹ В оперативна програма НОИР се използва терминът „показатели“. За целите на настоящия доклад се приема, че двата термина имат идентично значение.

	плащания от наличните фондове за всяка операция, измервания или програмиране във връзка с неговите допустими разходи. Те са задължителни по отношение Рамката на изпълнението.
Управляващ орган	Национален, регионален или местен публичен орган, определен да управлява оперативна програма, съгласно Решение № 823/21.10.2015 г. на Министерски съвет.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът по настоящата оценка е изготвен в изпълнение на Договор № Д03-24/08.09.2022 г. с предмет: „Извършване на оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на процедури, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020““, сключен между Изпълнителна агенция „Програма за образование“ - Възложител и „Глобал Адвайзърс“ АД – Изпълнител.

Основната цел на оценката е „Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП), насочени към активно приобщаване и социално икономическа интеграция на маргинализирани групи, в т.ч. роми, по Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“.

Настоящата оценка е изготвена в съответствие с техническата спецификация на Възложителя за изготвяне на оценката и обхваща отговори на оценителни въпроси от тематично направление Ефективност на операциите: Ориентираност към резултати и степен на постигане на специфичните цели по инвестиционен приоритет 9i и 9ii по Приоритетна ос 3 на Програмата:

- в каква степен включените в процедурите, посочени в т. 3.4 от Техническата спецификация, индикатори са адекватни на целите на съответната процедура, инвестиционен приоритет и приоритетна ос;
- доколко заложените стойности на индикаторите по всяка една процедура са изпълнени, както и доколко тяхното изпълнение допринася за постигане на стойностите на индикаторите на ниво инвестиционен приоритет, приоритетна ос и Програмата като цяло;
- степента на постигане на целите при съпоставяне на действителните и очакваните резултати от дейностите, извършени по операциите по Приоритетна ос 3, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми.

В настоящия доклад отговорът на посочените 3 групи въпроси е извършен чрез оценка на зададените от Възложителя оценъчни въпроси в рамките на тематично направление „Ефективност.“:

1.1/ Какъв е напредъкът (вкл. постигане на крайните цели) при изпълнение на индикаторите по Приоритетна ос 3, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като ромите, в т.ч. етапните и крайните цели в рамката им за изпълнение?

1.2/ Какви са външните фактори и степента, в която са повлияли върху постигане/непостигане на заложените индикатори?

1.3/ Адекватен ли е подборът на целеви групи в процедурите за предоставяне на БФП, обект на оценка, и съответстват ли те на заложените индикатори?

1.4/ В каква степен данните, събирани за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени? Какви трябва да бъдат параметрите на събираните данни?

1.5/ Необходимо ли е да се въведе събиране на допълнителни данни от други източници като например административни регистри, социологически проучвания и други? Установени ли са пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на

изпълнението на проектите по ОП НОИР, насочени пряко или косвено към маргинализираните групи, вкл. ромите, и какви са възможните решения за преодоляването им?

1.6/ До каква степен операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка, постигат планираните резултати в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план?

1.7/ Какво помага или пречи за постигане на целите и резултатите на операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка?

1.8/ Кои фактори определят по-добрите резултати на дадени операции в сравнение с другите, финансирани в рамките на Програмата?

1.9/ В каква степен са допринесли изпълняваните по ОП НОИР операции, обект на настоящата оценка за постигането на целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 - 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 - 2020)?

1.10/ Налице ли е причинно-следствена връзка между интервенцията /дейностите, извършени по операциите по Приоритетна ос 3/ и постигнатите резултати?

II. РЕЗЮМЕ

Настоящото резюме представя резултатите от оценката по тематично направление „Ефективност на операциите: Ориентираност към резултати и степен на постигане на специфичните цели по инвестиционен приоритет 9i и 9ii по Приоритетна ос 3 на Програмата“ по Договор № Д03-24 от 08.09.2022 г. за изпълнение на обществена поръчка с предмет „Извършване на оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на процедури, насочени пряко или косвено към маргинализираните групи като ромите, по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 - 2020“. Възложител по договора е Изпълнителна агенция „Програма за образование“, а Изпълнител - „Глобал Адвайзърс“ АД.

Оценката обхваща 23 процедури по Приоритетна ос 3 на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. (ОП НОИР), насочени пряко или косвено към маргинализираните групи, в т.ч. ромите, 15 от които са процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) по подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР) с финансиране по ОП НОИР. Датата, към която са анализирани данните в настоящия доклад, е 30.09.2022 г.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ОЦЕНКАТА

Методологията за изпълнение на настоящата оценка е фокусирана върху тематично направление Ефективност на операциите и оценителните въпроси, поставени от Възложителя. Използваните методи за набиране на данни са: кабинетно проучване; консултации със заинтересовани страни (интервюта и фокус-групи) и анкетно проучване, а методите за анализ: анализ на индикатори; анализ на логиката на интервенция; анализ на приноса; дескриптивна статистика; анализ на мнението на заинтересованите страни и експертна оценка. Методите за набиране на данни и за техния анализ са подбрани на база на оценителните въпроси, наличната информация, и данни, които са набрани допълнително по време на осъществяване на оценката. Изборът за използването им при извършване на оценката е обусловен от необходимостта за осигуряване на данни с възможно най-пълно обхват и най-високо качество, така че да се осигури нужната база за формулиране на

адекватни отговори на оценъчните въпроси. Методите взаимно се допълват, така че ограниченията на даден метод да бъдат компенсирани от предимствата на друг. Посочените методи са съобразени с Насоките на Европейската комисия за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED и с Ръководството на ЕК за мониторинг и оценка на европейската кохезионна политика (за ЕСФ) от 2018 г.

За осъществяване на оценката са използвани налични данни от системата за мониторинг на програмата (финансови данни, индикатори, данни за участниците в операциите), статистически данни, данни от предходни анализи, стратегически и нормативни документи и др.

В допълнение са набрани първични данни чрез интервюта с представители на УО на ОП НОИР, с представители на конкретен бенефициент МОН (3 интервюта), с представители на УО на ОП РЧР (1 интервю), с представители на ЦКЗ (1 интервю) и проведени фокус групи с представители на УО и КН на ОП НОИР (2 фокус групи), както ѝ проведено в периода 15.12.2022 – 11.01.2023 г. анкетно проучване сред 105 бенефициента (от общо поканени 276).

ОСНОВНИ ОТПРАВНИ ТОЧКИ, ИЗВОДИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

По процедурите, обект на настоящата оценка, се констатира напредък в приноса им за постигане на целите на ОП НОИР, в частност на ПО 3 на Програмата, изразени чрез индикаторите за изпълнение и резултат. В някои от случаите, приносът на оценяваните операции за постигането на целевите стойности на индикаторите по Програмата е в порядъка от 75 до 85%.

Риск от непостигане на заложената в Програмата стойност е налице единствено за индикатор за изпълнение 3213 „Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по оgramотвяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП“, включен в оценяваните процедури, свързани с оgramотвяване на възрастни.

По отношение на постигането на целите и резултатите, заложените в операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка, може да се заключи, че в краткосрочен план по операциите, които са приключили (BG05M20P001-3.001, BG05M20P001-3.002 и BG05M20P001-3.004) като цяло са постигнати във висока степен. Въз основа на постигнатия напредък при индикаторите за изпълнение и данните за договорените индикатори за резултат по операциите, които са в процес на изпълнение анализът показва, че в средносрочен план планираните резултати се постигат с очаквано темпо и в по-дългосрочен план може да се прогнозира, че в края на програмния период планираните резултати ще бъдат постигнати, а в някои случаи и значително надхвърлени, като напр. индикатора за резултат P3211 „Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система“.

Значим принос за постигане на целите и резултатите на процедурите в обхвата на оценката имат адекватните на целите и резултатите целеви групи, дейности, продължителност и бюджет, както и че процедурите са програмирани в съответствие с реалните нужди от подкрепа за целевите групи. В проведените интервюта и фокус групи се подчертава ключовата роля на мотивацията на ангажираните с изпълнението на дейности професионалисти, както и на ръководителите на/от съответната институция / организация, която е ангажирана с изпълнението на конкретния проект.

Не се идентифицират сериозни пречки, влияещи негативно върху постигането на целите и резултатите на процедурите в обхвата на оценката, с някои изключения и ефектите от пандемията COVID – 19.

Определянето на количествено измерими индикатори за резултат, които измерват нови качествени промени в състоянието на участниците при излизане от операцията, може да бъде определено като добра практика.

Използването на индикатори за резултат (като „нетен коефициент на записване в детските градини-84%“ по BG05M20P001-3.001 и по BG05M20P001-3.005 „Групов нетен коефициент на записване в детските градини – повишение с 2% за периода на операцията“), за които са заложили твърде амбициозни цели или са податливи на влияние на фактори извън ефекта от дейностите по операцията, е индикация за риск за качеството на планирането или на наблюдението на интервенциите. В този случай рискът не е значим, защото те са допълнителни специфични за операцията индикатори.

Липсата на определени целеви стойности на относими към програмата индикатори в МКПО и съответно определянето на такива в Условия или Насоки за кандидатстване на процедурите, които се отчитат в края на проектите, води до невъзможност за обективна текуща оценка на приноса на мерките по дадена операция за постигане на целите на Програмата. В допълнение, доколкото индикаторите са част от МКПО, би следвало промени в тях, вкл. определяне на целеви стойности, да се осъществява от КН, съгласно чл. 11, ал. 1, т. 1 от ПМС № 79 от 10 април 2014 г.

Идентифицирана е необходимост от промяна на параметрите на събираните данни, чрез промяна на дефинициите на съществуващи индикатори или добавяне на нови отчитащи и качествена промяна по отношение на участниците.

Най-голяма степен на влияние за постигане на заложените индикатори по операциите са имали следните външни фактори: адекватната реакция на институциите, вкл. УО по време на ограничителните мерки, наложени в следствие на Ковид-19 пандемията и мотивацията за участие на целевите групи в дейностите по проектите. С висока степен на влияние са и наличието на подкрепа и съдействие от общински администрации и граждански организации и наличието на адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите.

Оценката на външните фактори, повлияли за непостигането на индикатори от бенефициенти, както и споделеното от тях мнение, определя три основни групи външни фактори, свързани с непостигането на планирани индикатори: такива, свързани с неналичие или липса на мотивация на целевите групи; свързани със затруднения, произтекли от пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на протиепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19 и свързани с финансови предизвикателства, произтичащи от увеличаващата се инфлация.

Подборът на целевите групи по процедурите в обхвата на оценката е адекватен и те съответстват на заложените индикатори с някои изключения: в един от случаите (BG05M20P001-3.004) целевите групи са дефинирани без възрастово ограничение, за разлика от индикатора за изпълнение. В друг от случаите целеви групи не са част от групите, които се очаква да са задължително включени в дейности и съответно не са включени в индикатор за изпълнение при наличие на кореспондиращ такъв на ниво ОП (BG05M20P001-3.001 и BG05M9OP001-2.018).

Въз основа на извършения документален анализ и проведеното проучване може да се твърди, че данните събирани за изчисление на индикаторите, във висока степен са надеждни и качествени, възможни са обаче допълнителни действия за подобрене на процесите, които гарантират надеждност и качество.

Не са идентифицирани пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на изпълнението на проектите по ОПНОИР с едно изключение (затруднения на УО по отношение използването на информация от НЕИСПУО).

Разглеждането на дейностите, свързани с образователна интеграция, осъществявани от ЮЛНЦ, като дейности с икономически характер и съответно прилагането на правилата за предоставяне на помощ в режим „минимална помощ“ (de minimis) води до ограничаване участието на ЮЛНЦ с опит в процедурите на подбор, поради натрупване на помощ в режим „минимална помощ“.

Пълният национален обхват и изпълнението на операциите от КБ МОН е сериозна предпоставка за постигане на по-добри резултати по операциите в случаите, в които поставените цели предполагат прилагане на системен подход. Схемите за финансиране чрез процедури на подбор на проектни предложения се оценяват, като предпоставка за постигане на по-добри резултати, когато е необходим локален подход, таргетиран подход или е необходим индивидуализиран дизайн и подход към изпълнението на дейностите и се очаква висока степен на проактивност или иновативност за решаване на проблемите и постигане на целите на операциите. Общ фактор при анализиранияте операции с по-добра ефикасност на разходите за единица сходен продукт и които постигат планираните резултати е наличието на опростени варианти на разходи.

Операциите по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР имат съществен принос за постигане целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020).

ПРЕПОРЪКИ

- При програмиране на операции УО да предвиди в МКПО да бъдат определяни целеви стойности на индикаторите, рефериращи към индикатори по ОП, както и да не бъде допускано с Условия или Насоки за кандидатстване да бъдат определяни такива с дефинирани на ниво Условия или Насоки за кандидатстване целеви стойности, които подлежат на отчитане в края на проектите.
- При планиране на бъдещи операции, УО да осигури внимателно проследяване на интервенционната логика, така че да се осигурява съответствие на целевите групи със заложените индикатори.
- Да се извършат необходимите координирани действия от страна на отговорните в системата на МОН звена за подобряване на възможностите за извършване на допълнителна валидация на микроданните в НЕИСПУО. Тази препоръка следва да се осъществи в максимално кратък срок.
- Да се допълни процедурата в Наръчника за управление на ОП НОИР описваща подхода, стъпките и отговорните звена за събиране и обработка на данните за целите на наблюдението и докладването по програмата с описание на дефинициите на индикаторите, източниците на данни за проследяването им и механизъм за проверка и допълнително валидиране за целите на годишните доклади и докладване на данни към ЕК. Доколкото операциите по ОП НОИР приключват своето изпълнение най-късно до края на тази година и предвид очакваното въвеждане на функционалности в ИСУН за обобщаване на данните за индикаторите за целите на докладването по програмата, УО следва да прецени в каква степен и дали не е удачно тази препоръка да се вземе предвид по отношение наръчника за управление на Програма „Образование“.
- За следващи операции би било подходящо УО да вземе предвид предложението да се използват в по-голяма степен индикатори, които да проследяват качествена промяна в следствие на осъществените дейности по отношение на участниците в операциите и да се положат по-

нататъшни усилия за по-ясно дефиниране на основните индикатори, свързани с интеграцията на уязвими групи. За добър пример по отношение на количествено измерими индикатори отчитащи качествена промяна могат да служат операциите: BG05M2OP001-3.005, BG05M2OP001-2.011 и BG05M2OP001-3.020, при която изградената система от индикатори се използва и в методиката за оценка на проектните предложения, като ангажимента за различните постижения се отчита с различна тежест, съобразно значимостта на индикатора за постигане на политиката, в принос на която е операцията.

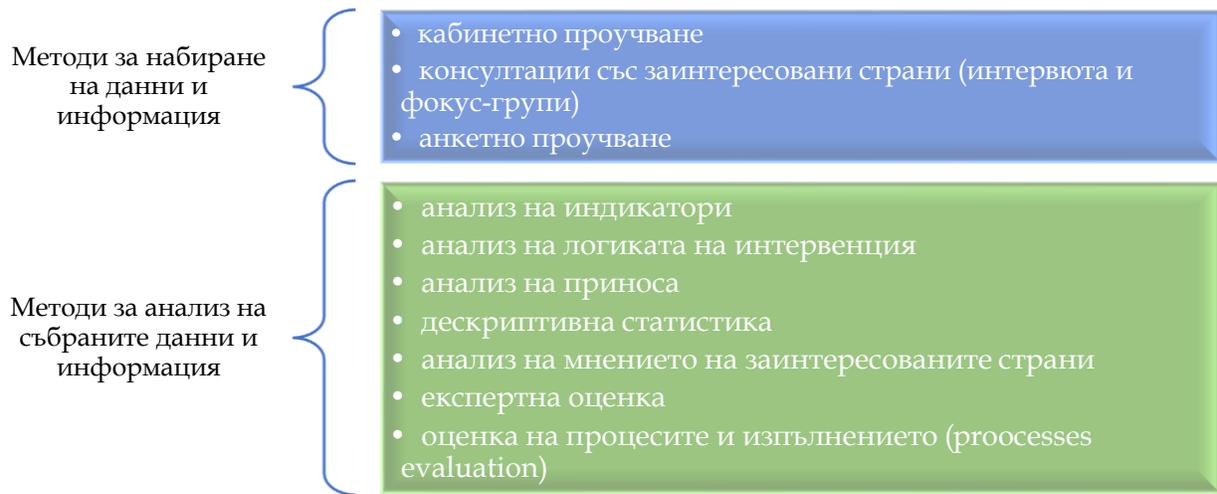
- УО следва да осигури определянето на целеви стойности на индикаторите по операциите да бъде предшествано от прецизни анализи на очакваните резултати от интервенциите.
- УО следва внимателно да анализира дали не са заложили твърде амбициозни цели при някои типове специфични за операциите индикатори или причините за неизпълнение са свързани с ограничена степен на влияние на интервенциите върху такъв тип индикатори, с оглед бъдещето им използване.
- При планиране на следващи операции УО следва да осигури специфичните за операциите индикатори за резултат да са установени максимално близко до планираните дейности под съответната операция, за да се минимизират външните фактори, които биха могли да повлияят на докладваната им стойност.
- УО следва, ако е необходимо да извърши допълнителен преглед по отношение определянето режима на помощ за ЮЛНЦ, изпълняващи дейности/проекти, свързани с образователна интеграция. Ако се счита за подходящо, да се извърши преглед на опита на други държави членки или да се осъществи консултация с МФ и ГД Конкурентност (GD Competition), с оглед изследване на възможностите за преодоляване на това препятствие. Препоръката следва да се вземе предвид при програмирането на следващи операции.

III. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ПОДХОД

3.1. Използвани методи за изготвянето на оценката, оценъчни въпроси, източници на данни и информация

Методологията за изпълнение на настоящата оценка е фокусирана върху тематично направление Ефективност на операциите и оценителните въпроси, поставени от Възложителя. Фигурата по-долу представя методите за набиране на данни и анализ, използвани за оценка на процедурите по ПО 3 на ОП НОИР, така че да се даде отговор на въпросите в обхвата на тематичното направление оценителни въпроси. Методите за набиране на данни и за техния анализ са подбрани на база на оценителните въпроси, наличната информация, и данни, които са набрани допълнително по време на осъществяване на оценката. Изборът за използването им при извършване на оценката е обусловен от необходимостта за осигуряване на данни с възможно най-пълно обхват и най-високо качество, така че да се осигури нужната база за формулиране на адекватни отговори на оценъчните въпроси. Методите взаимно се допълват, така че ограниченията на даден метод да бъдат компенсирани от предимствата на друг.

Фигура 1 Използвани методи за набиране на данни и анализ

За осъществяване на оценката са използвани налични данни от системата за мониторинг на програмата (финансови данни, индикатори, данни за участниците в операциите), статистически данни, данни от предходни анализи, стратегически и нормативни документи и др.

В допълнение са набрани първични данни чрез интервюта с представители на УО орган на ОП НОИР, с представители на конкретен бенефициент МОН и проведени фокус групи с представители на УО и КН на ОП НОИР (вж. статистически данни на методологията за извършване на оценката).

3.2. Статистически данни на методологията за извършване на оценката

В таблица 1 е представена статистическата информация, свързана с приложената методология за извършената оценка.

Таблица 1 Статистически данни от приложената методология

Анкетно проучване сред бенефициентите	Период	Брой/ %
Период на провеждане	15.12.2022 – 11.01.2023 г.	-
Общо брой поканените респонденти	-	276
Общо брой отговорили респонденти	-	105
% отговорили респонденти	-	38%
Проведени интервюта	Дата на провеждане	Брой
Проведено интервю с представители на КБ МОН (проект BG05M2OP001-2.011-0001-C04 „Подкрепа за успех“)	12.01.2023 г.	1
Проведено интервю с представители на КБ МОН (проект BG05M2OP001-3.005-0004-C03 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“)	13.01.2023 г.	1
Проведено интервю с представители на КБ МОН (проект BG05M2OP001-3.004-0001-C04 „Нов шанс за успех“)	13.01.2023 г.	1
Проведено интервю с представители на УО на ОП НОИР по подхода BOMP	26.01.2023 г.	1
Проведено интервю с представители на ЦКЗ	13.03.2023 г.	1

Проведено интервю с представители на УО на ОП РЧР (относно процедура BG05M9OP001 - 2.018 „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование“ – Компонент 1)	14.03.2023 г.	1
Проведени фокус групи	Дата на провеждане	Брой
Проведена ФГ с представители на УО	19.12.2022 г.	1
Проведена ФГ с представители на КН	30.01.2023 г.	1

Конкретните методологии за проведените: анкетно проучване сред бенефициентите; интервюта и фокус групи, както и данните и информацията от тях са представени в *Приложения 1-17* към настоящия доклад.

IV. ОЦЕНКА ПО НАПРАВЛЕНИЕ ЕФЕКТИВНОСТ; ОРИЕНТИРАНост КЪМ РЕЗУЛТАТИ И СТЕПЕН НА ПОСТИГАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ЦЕЛИ ПО ИНВЕСТИЦИОНЕН ПРИОРИТЕТ 9I И 9II ПО ПРИОРИТЕТНА ОС 3 НА ПРОГРАМАТА

4.1. Какъв е напредъкът (вкл. постигане на крайните цели) при изпълнение на индикаторите по Приоритетна ос 3, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като ромите, в т.ч. етапните и крайните цели в рамката им за изпълнение?

За целите на отговора на този оценителен въпрос е извършен анализ на заложените в оценяваните процедури индикатори² в контекста на оценката на постигнатия напредък спрямо стойностите на индикаторите на ниво Приоритетна ос 3 и инвестиционен приоритет, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи, в това число роми към 30.09.2022 г.

ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. (ОП НОИР)³ е ключов инструмент за постигане на целите, приети от Република България в рамките на Стратегията „Европа 2020“. Програмата е структурирана в пет приоритетни оси (ПО) с общ бюджет от 1.349 млрд. лв. (европейско и национално финансиране). Чрез първите три основни оси се предлагат решения за постигане целите на Стратегия „Европа 2020“, а именно:

- осигуряване на достъп до качествено образование: условие за пълноценно участие на гражданите в приобщаващата икономика /ПО 2 „Образование и учене през целия живот“ – качествено образование, ПО 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ – достъпно образование/.
- изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в РБ: условие за развитие на интелигентна икономика /ПО 1 “Научни изследвания и технологично развитие“ – развитие на научно-изследователския потенциал/; ПО2 – качество на висшето образование, достъп до и качество на ученето през целия живот

² В оперативна програма ОПНОИР се използва терминът „показатели“. За целите на настоящия доклад е се приема, че двата термина имат идентично значение.

³ <http://sf.mon.bg/?go=page&pageId=32> - версия 5.0 /одобрена от ЕК на 07.05.2021 г./

професионалното образование и обучение. Всички те са основни дейности, за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна/. Силната синергия между тези допълнителни мерки е аргумент в полза на използването на подхода на два фонда в ОП НОИР – финансиране от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) за ПО 1 и финансиране от Европейския социален фонд (ЕСФ) за ПО 2 и ПО 3.

Обект на настоящата оценка са процедурите по Приоритетна ос 3, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи, в т.ч. роми, посочени в Техническата спецификация. В третата приоритетна ос „Образователна среда за активно социално приобщаване“ е предвидено финансиране чрез Европейския социален фонд за общо 229,2 млн. лв. или 16.99 % от общия бюджет на Програмата, инвестирани в мерки за активно приобщаване и за социално-икономическа интеграция. С интервенциите по тази приоритетна ос се цели изграждане на образователна среда, насърчаваща разгръщането на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация. Тя залага и на ефективната интеграция в образователната система на деца, ученици и младежи от етническите малцинства и от други уязвими групи. С реализацията на ПО 3 се цели по-високо качество и по-добър достъп до образование чрез създаване на подкрепяща среда за образование на деца и ученици със специални образователни потребности.

В рамките на Приоритетна ос 3 са включени мерки по тематична цел 9 „Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация по два инвестиционни приоритета:

- Инвестиционен приоритет 9i (ИП 9i) - Активно приобщаване, включително с оглед насърчаване на равните възможности и активното участие, и по-добрата пригодност за заетост. Предвидените средства са в размер на 22 099 394,50 евро (ЕСФ). Специфична цел по ИП 9i - Увеличаване на броя на образователните институции, осигурили подкрепяща среда за включващо образование. Средствата по ИП 9i са планирани да подкрепят изпълнението на мерки, както за постигане на националната цел по Стратегията „Европа 2020“ за намаляване на броя на преждевременно напусналите училище (до 11 %), така и индиректно – целта за намаляване броя на живеещите в бедност с 260 000 души до 2020 г.;
- Инвестиционен приоритет 9ii (ИП 9ii) - Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите. Предвидените средства са в размер на 77 527 675,50 евро (ЕСФ). Специфична цел - Повишаване броя на успешно интегрираните чрез образователната система деца и ученици от маргинализирани общности, включително роми. Средствата са предвидени да подкрепят мерки за интеграция на деца, застрашени от изключване от образователната система, по причини, свързани с принадлежност към затворени и маргинализирани етнически групи. В този смисъл, мерките по ПО 3 допълват националните мерки. Изграждането на благоприятна образователна среда създава предпоставки за: 1) намаляване на броя на отпадащите (значителен процент от тях принадлежат към малцинствени групи в риск) и 2) по-добра реализация на трудовия пазар като средство за повишаване на заетостта и намаляване на социалното изключване. И двата резултата са в пряка връзка с националните цели по Стратегията „Европа 2020“: намаляване с 260 000 на живеещите в бедност и повишаване нивото на заетост до 76 %.

По данни на публичния портал „Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020“⁴ (ИСУН) за периода на извършване на оценката по ПО 3 са финансирани общо 27 операции, като 15 от тях са процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) по подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР) с финансиране по ОП НОИР. Съгласно Техническата спецификация по настоящата обществена поръчка извън обхвата на оценката са четири операции, а именно: BG05M2OP001-3.018 „Подкрепа за приобщаващо образование“; BG05M2OP001-3.003 „Осигуряване на условия и ресурси за изграждане и развитие на подкрепяща среда в детските градини и училищата за осъществяване на включващо обучение - Фаза 1“; BG05M2OP001-3.019 „Подкрепа на уязвими групи за достъп до висше образование“; BG05M9OP001-2.056 „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование – Компонент 2.“

За постигане целите на Приоритетна ос 3 в ОП НОИР са дефинирани следните индикатори:

Таблица 2 Общи показатели за резултат, за които е определена целева стойност по ПО 3 и специфични за програмата показатели за резултатите, съответстващи на специфичната цел

Наименование	Код	Мерна единица	Базова стойност 2014	Целева стойност 2023
I. Инвестиционен приоритет 9i				
Деца от 3 до 6 години, които са получили услуги за ранна превенция на обучителни затруднения	P3111	брой	150	500
Детски градини, осигурили подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения	P3113	брой	25	43
II. Инвестиционен приоритет 9ii				
Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система	P3211	брой	30 000	45 000
Дял на педагогическите специалисти, от включените в дейности по ОП, квалифицирани за работа в мултикултурна среда	P3212	%	90	90
Дял на получилите (включително роми) удостоверения за успешно завършени курсове по ограмотяване или за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	P3213	%	71	80

Таблица 3 Общи и специфични показатели за изпълнението по ПО 3

Наименование	Код	Мерна единица	Целева стойност 2023
I. Инвестиционен приоритет 9i			

⁴ <https://2020.eufunds.bg/bg/7/0>

Деца и ученици със специални образователни потребности, включени в дейности, подкрепени по ИП 9i	3111	брой	2 300
Целодневни детски градини/обединени детски заведения, подкрепени по ОП, за осигуряване на подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения	3112	брой	155
II. Инвестиционен приоритет 9ii			
Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция	3211	брой	56 250
Педагогически специалисти, включени в обученията за работа в мултикултурна среда	3212	брой	3 600
Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	3213	брой	20 000

Таблица 4 Показатели в рамката на изпълнението по ПО 3

Наименование	Код	Мерна единица	Етапна цел 2018	Крайна цел 2023
Сертифицирани средства	ФЗ	евро	16 751 919,6	117 208 319,00
I. Инвестиционен приоритет 9i				
Деца и ученици със специални образователни потребности, включени в дейности, подкрепени по ИП 9i	ИЗ111	брой	1 500	2 300
II. Инвестиционен приоритет 9ii				
Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция	ИЗ211	брой	1 500	56 250

Процедурите, обект на настоящата оценка, включват мерки по инвестиционен приоритет ИП 9ii „Социално-икономическо интегриране на маргинализираните общности, като например ромите“. Единствено процедура BG05M2OP001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ е програмирана и по двата инвестиционни приоритета на ПО 3, като в нея са заложи специфични за операцията индикатори, включващи в себе си и такива рефериращи към индикатори по ПО, но без да са им определени целеви стойности. В Условието за кандидатстване индикаторите по МКПО са подразбити и на индикаторите, които директно реферират към индикатори на ниво програма - 3112, 3211 и P3211, са определени допълнителни целеви стойности. Тези индикатори проследяват приноса на BG05M2OP001-3.005 към инвестиционните приоритети, но към момента на изготвяне на настоящия доклад не са налични данни за изпълнението им поради факта, че операцията е все още в изпълнение. В отговор на въпрос до УО бе пояснено, че напредъкът по допълнително изведените целеви стойности на индикатори, ще бъде отчетен на финален отчет.

Поради изложеното дотук, процедурата не е включена в оценката на приноса на оценяваните операции за постигането на целите на ниво инвестиционен приоритет и приоритетна ос на ОП НОИР и съответно в настоящата част от доклада на оценка подлежи единствено приносът на

останалите оценявани процедури към ИП 9ii. Данни за степента на постигане на планираните резултати по тази процедура са представени в отговор на оценителен въпрос 6. Видно от изложеното там, след отчитане на финалните резултати процедурата се очаква да има значителен принос към съответните индикатори по ИП 9ii и ИП 9i.

Общият принос на оценяваните процедури към постигането на ИП 9ii е представен в следващите таблици.

Таблица 5 Принос на оценяваните процедури към постигане на показателите за изпълнение по ИП 9ii на ПО 3

Наименование	Код	Мерна единица	Целева стойност 2023	Верифицирана стойност
Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция	3211	брой	56 250	47 991
Педагогически специалисти, включени в обучения за работа в мултикултурна среда	3212	брой	3 600	2 688
Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по ограмотвяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	3213	брой	20 000	11 406

Приносът на оценяваните процедури за постигането на целевата стойност по индикатор 3211 е малко над 85 %. Тук следва да се отбележи, че съгласно Годишния доклад за изпълнението на ОП НОИР за 2021 г. общата кумулативна стойност на индикатора е 102 684 или почти два пъти над целевата стойност, което дава основание за съмнение за подценяване на целевата стойност на индикатора в Програмата.

По индикатор 3212 също е отчетен висок процент на напредък на оценяваните процедури спрямо целевата стойност по Програмата – над 75 %. Тук, за разлика от резултатите по индикатор 3211, в Годишния доклад за изпълнението на НОИР за 2021 г., постигната кумулативна стойност на индикатора е едва 271 броя, което може да се дължи на напредък при изпълнението на мерки, отчетани чрез индикатора през 2022 г., включително и по процедура BG05M2OP001- 3.017 „Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда“, в която единствено от другите оценявани процедури се отчита този индикатор.

Напредък се наблюдава и при приноса на индикатор 3213, който е малко над 57 % спрямо целевата стойност по ОП. Индикаторът е включен в двете оценявани процедури за ограмотвяване на възрастните – Фаза 1 и Фаза 2, от които тази по Фаза 2 е все още в изпълнение. Изпълнението на индикатора по Фаза 1 е преизпълнен - 107 %. В случая на Фаза 2 обаче, при целева стойност на индикатора 12 000, договорената по проекти е едва 4 036, т.е. налице е сериозен риск от непостигане на заложената в Програмата стойност на индикатора.

Таблица 6 Принос на оценяваните процедури към постигане на показателите за резултат по ИП 9ii на ПО 3

Наименование	Код	Мерна единица	Базова стойност 2014	Целева стойност 2023	Верифицирана стойност
--------------	-----	---------------	----------------------	----------------------	-----------------------

Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система	P3211	брой	30 000	45 000	27 516
Дял на педагогическите специалисти, от включените в дейности по ОП, квалифицирани за работа в мултикултурна среда	P3212	%	90	90	13,82
Дял на получилите (включително роми) удостоверения за успешно завършени курсове по ограмотяване или за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП	P3213	%	71	80	73,47 по Фаза 1 и 3,75% по Фаза 2 на процедура „Ограмотяване на възрастни“

Изразеният в процентно съотношение принос на операциите, обект на настоящата оценка, към постигането на целевата стойност на индикатор P3211, аналогично и на индикатора за изпълнение 3211 е относително висок – малко над 61 %, при отчетена в Годишния доклад за изпълнението на ОП НОИР за 2021 г. кумулативна стойност над 141 %.

Нисък процент на приноса се наблюдава по индикатор P3212, което може да бъде обяснено с факта, че процедура BG05M2OP001- 3.017 „Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда“, по която единствено се отчита е в изпълнение и окончателните резултати от мерките все още не са постигнати и отчетени.

Приносът към изпълнението на индикатор за резултат P3213 е следствие от реализацията на процедури BG05M2OP001- 3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“ и Процедура BG05M2OP001- 3.020 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 2“. Докато по първа фаза индикаторът е постигнат почти на 92 %, то по процедурата по втората фаза, която е в изпълнение към момента на изготвяне на настоящия доклад, достигната отчетна стойност е 3,75%. Доколкото базовата стойност на индикатора е 71%, а постигнатата по Фаза 1 е 73,47% и при липса на достатъчно данни за преценка на напредъка в достатъчна степен по Фаза 2, предвид ранния етап на изпълнение към момента на оценката, този индикатор следва да се разглежда с потенциал да възникне риск от неизпълнение на заложената целева стойност.

По отношение на показателите в рамката на изпълнението по ПО 3 на ОП НОИР може да се заключи, че видно от отчетеното в Годишния доклад от изпълнението на ОП НОИР за 2018 г., етапните цели по индикаторите, включени в рамката на изпълнението към 2018 г., са постигнати.

По индикатор И3211 „Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция“, вече е постигната и крайната целева стойност за 2023 г. и е надвишена почти два пъти.

Финансовият индикатор Ф3 към 2018 г. отчита сертифицирани средства по ПО 3 в размер на 21 436 018,71 евро при заложен етапна цел - 16 751 919,6 евро.

Към 2021 г. сертифицираните средства по ПОЗ са в размер на 48 746 470,33 евро или близо 42 % от крайната цел за 2023 г.

Към 30.09.2022 г. верифицираните по оценяваните процедури средства са в размер на 118 991 445,08 лв. или 60 839 359,80 евро, а сертифицираните разходи, съответно 114 376 917,39 лв. или 58 479 989,26 евро.

Приносът на оценяваните процедури към 30.09.2022 г. за постигане на заложената целева стойност на финансовия индикатор по ПО 3 на ОП НОИР към 30.09.2022 г. е почти 50 %.

4.2. Какви са външните фактори и степента, в която са повлияли върху постигане/непостигане на заложените индикатори?

Външните фактори, които са оказали влияние върху постигането или непостигането на заложените индикатори, за целите на отговора на оценителния въпрос, могат да бъдат разделени условно на две групи: значими фактори, до голяма степен с непредвиден характер и засягащи широк кръг социално-икономически взаимоотношения, и външни за изпълнението на операциите и проектите фактори, които имат по-скоро секторно или дори локално значение, но не са предвидени изначално при тяхното планиране или поне не изцяло. Влиянието може да бъде идентифицирано чрез предприети действия от страна на УО, КН, бенефициенти и разбира се установено по самото постигане или не на индикаторите за изпълнение и резултат на ниво операция или проект.

Първата група външни фактори са обществено видими като напр. пандемията от COVID-19, войната в Украйна, съпътствана с бежанска вълна, покачването на цените на енергоносителите и растящата инфлация.

Пандемията от COVID-19 доведе до прекратяване на присъствени форми на обучение в училищата от 13 март 2020 г. Наложил се реорганизация на учебния процес, провеждането му от разстояние в електронна среда и чрез други неприсъствени форми на обучение. Това в едно с другите неблагоприятни последици за домакинствата, икономиката и социално-икономическите взаимоотношения въобще, е обобщено като предизвикателство в доклада на Световна банка (СБ) „България: Образование и грижи в ранна детска възраст, общо образование и приобщаване: анализ на ситуацията и препоръки за насоката на политиките“, при което *„Нарастващите разлики в постиженията и спадът в ученето, дължащи се на пандемията, могат да имат дълготрайни последици, ако не се разгледат систематично в новата стратегическа рамка. Изоставащите в образователния процес ученици ще се демотивират и ще са в по-голям риск от отпадане от училище. Загубата на доходи на домакинствата заради COVID-19 също ще постави на изпитание способността им да задържат учениците в училище, като така ще нарасне делът на младежите извън училище и ще се попречи на прехода към висше образование“*.⁵ Подобно е възприемането на ефекта от пандемията върху уязвимите общности и в Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030): *„Пандемията от COVID-19 засили уязвимостта на изолирани и маргинализирани ромски общности и показа спешната нужда от по-ефективен и всеобхватен политически отговор на национално и европейско ниво.“* Най-засегнати от дистанционната форма на обучение са най-уязвимите групи, се посочва и в анализа на обучението от разстояние в електронна среда (ОРЕС),

⁵ <http://sf.mon.bg/?go=page&pageId=451>

изготвен от МОН⁶. В същия анализ се твърди, че за учителите преподаването и общуването от разстояние са донесли допълнителен стрес, емоционално натоварване и редица нови предизвикателства, които изискват нов тип подкрепа. В изследването на МОН 40% от учителите и 60% от директорите споделят, че знанията на учениците са се влошили вследствие на ОПЕС, като над една трета от тях виждат понижение и в академичните резултати на учениците.

Освен необходимите нормативни промени за реорганизиране на учебния процес, предприети от МОН, УО на ОП НОИР също реагира на предизвикателствата, породени вследствие противоепидемичните мерки. Извън преките оперативни мерки, като временно спиране на дейностите по проектите, адаптиране на редица процеси и пр., бе осигурен ресурс по линия на REACT-EU за финансиране на мерки в системата на образованието по тематична цел „Подкрепа за преодоляването на последиците от кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, и подготовка за екологично, цифрово и устойчиво възстановяване на икономиката“.

Друг външен фактор с непредвиден характер е войната в Украйна с последвалите икономически ефекти и бежанския натиск особено в първите месеци. През декември 2022 г. месечната инфлация, измерена с индекса на потребителските цени (ИПЦ), е 0.9% спрямо предходния месец, а годишната инфлация за декември 2022 г. спрямо декември 2021 г. е 16.9%⁷. Неизбежно е това да изправи бенефициентите пред сериозни предизвикателства, а социалната и образователна система - под голям натиск за справяне с предизвикателствата на бежанската вълна.

Външен за изпълнението на операциите фактор, който има секторно значение, е промяната на основни нормативни актове, напр. приемането от Народното Събрание на Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), в сила от 01.08.2016 г., Наредбата за приобщаващо образование, Наредба № 5 от 3 юни 2016 г. за предучилищно образование, Наредба № 10 от 1 септември 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование, Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти и др., които имат пряк ефект върху осъществяваните в обхвата на оценката операции. За някои от операциите приемането се случва по време на изпълнението, а на други се отразява при тяхното планиране на ниво операция или проект. Такова е също Постановление № 100 от 8 юни 2018 г. за създаване и функциониране на механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (Механизъм). Такива са и нормативни промени, като задължително включване в системата на предучилищното образование на децата от 4 годишна възраст, отпадането на таксите за детски ясли и детски градини, считано от 01.04.2022 г. и др. Подобен фактор е и повишаването на заплатите на педагогическите специалисти. Стартовата учителска заплата в началото на 2017 г. е била 660 лв., а за 2021 г. тя е достигна 1260 лв. Достигнатата средна работна заплата за педагогическите специалисти през 2020 г. е 1547 лв. или с около 11% над средната работна заплата за страната, докато за 2015 г. средната работна заплата за педагогическите специалисти е била с около 6% под средната за

⁶ „Обучение от разстояние в електронна среда 2020-2021: Последствия и поглед напред“ - Основни тенденции в системата на образованието по време на пандемията от COVID-19 и препоръки за ефективно и безопасно протичане на учебната 2021/2022 година, юли 2021 г., <https://www.mon.bg/bg/news/4268>

⁷ https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Inflation2022-12_TDOVJ2Z.pdf

страната⁸. Множество са външните фактори от такъв характер, които пряко или косвено имат влияние върху постигането или непостигането на индикаторите на операциите, обект на оценка.

Извън този вид фактори, са външните фактори на средата, свързани с конкретното изпълнение на операция или проект, като наличие или не на достатъчна мотивация на целевите групи, наличие или не на подкрепяща среда (местни и национални институции, местна общност, партньори и пр.) и други. Списъкът от локални външни фактори, разбира се не е изчерпателен, но поради някои особености на дейностите и целевите групи при този вид операции, може би споменатите два от тях се открояват най-ясно. Напр. съгласно Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система 2013-2020, причините за напускане на образователната система могат да бъдат икономически, социални, образователни, етнокултурни и дори институционални, логично е, че сходни са и тези за неучастие в образователната система. Почти винаги за осъществяване на дейностите е необходим многоцелеви, комплексен и интердисциплинарен подход с участие на различни заинтересовани страни, като семейство, местна общност, местни и централни институции, различни педагогически и непедagogически специалисти и пр.

За установяване на степента, в която са повлияли външните фактори за постигане или непостигане на заложените индикатори, в рамките на проведеното анкетно проучване бе включен въпрос към представителите на бенефициентите дали имат неизпълнен поне един от предвидените индикатори или имат убеденост, че няма да го постигнат. Целта на този въпрос бе да установим мнението на тези, които постигат индикаторите, кои външни фактори са допринесли за това и съответно на онези, които не ги постигат, кои външните фактори са повлияли за това.

В рамките на проведената анкета, представителите на едва 4 от 105 бенефициента са отговорили, че не са или няма да постигнат вид индикатор за изпълнение или резултат. Те изпълняват проекти по процедури BG05M2OP001 - 3.017, BG05M2OP001 - 3.020 и по подхода BOMP. От тях, един е посочил конкретната причина⁹: „Брой образователни медиатори - индикаторът няма да бъде постигнат, тъй като само при няколко от партньорите има назначени медиатори. При поставен индикативен брой - 30 лица (каквато бройка е имало в училищата-партньори към момента на подаване на проектното предложение), към настоящия момент са включени едва 5 човека. Директорите на училищата споделят, че за да осигурят средства за медиатор, трябва да участват по други програми и за последната учебна година възможностите са били ограничени.“ Друг от бенефициентите счита, че въз основа на удължение на проекта, който изпълнява по процедура BG05M2OP001 - 3.017, въпреки предизвикателствата ще успее да постигне заложените индикатори, като за възникналите трудности е преценил, че са повлияли във висока степен факторите: липса на желание за участие от страна на целевите групи, променените обстоятелства и възникнали пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19 и повишаващата се инфлация и съпътстващите затруднения при финансовото обезпечаване на планираните дейности. Бенефициент, изпълняващ проект по процедура BG05M2OP001 - 3.020, счита, че влияние за непостигането на индикаторите имат факторите: променените обстоятелства и възникнали пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на противоепидемичните мерки срещу

⁸ Данните са взети от „Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021–2030)“

⁹ Текстовете в курсив и в кавички представляват цитати на участниците в проведените анкетно проучване, интервюта и фокус-групи

разпространението на COVID-19 – във висока степен, липсата на желание за участие от страна на целевите групи – в ниска степен, и повишаващата се инфлация и съпътстващите затруднения при финансовото обезпечаване на планираните дейности – в ниска степен. Бенефициент с проект по подхода ВОМР счита, че причината е промяна в структурата на уязвимите групи и според мнението му външните фактори повлияли за непостигане на индикатора във висока степен са: променените обстоятелства и възникнали пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19 и повишаващата се инфлация и съпътстващите затруднения при финансовото обезпечаване на планираните дейности.

Оценката на представителите на бенефициентите по процедури BG05M20P001 - 3.001, BG05M20P001 - 3.002, BG05M20P001 - 3.017, BG05M9OP001 - 2.018, BG05M20P001 - 3.020 и по процедурите по подхода ВОМР за външните фактори, повлияли за постигането на заложените индикатори, съобразно отговорите от проведеното анкетно проучване са посочени в следващите фигури.

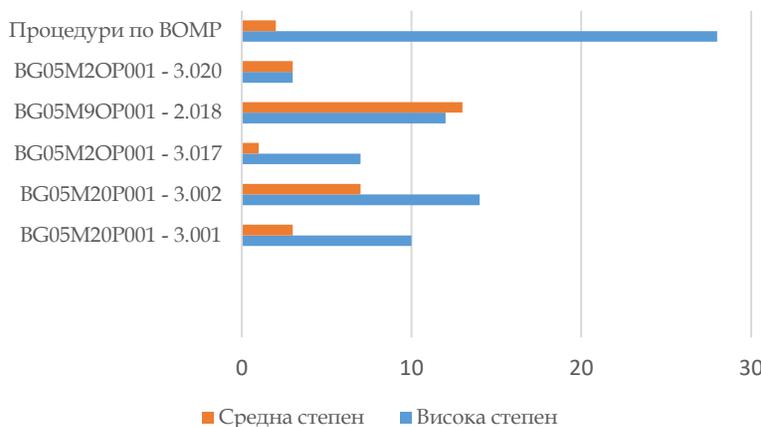
Фигура 2 Степен на влияние на фактор: „Желание за участие от страна на целевите групи“

Значението на фактора „Желание за участие от страна на целевите групи“ се оценява с висока степен - 72% и средна степен – 28%, от общо 103 оценки, с което се потвърждава ролята на мотивацията и ангажираността на целевите групи за успеха на предвидените дейности и съответно постигането на планираните индикатори за бенефициентите в обхвата на проучването, независимо от процедурата, по която са финансирани.

По-долу са представени резултатите от оценката на респондентите на този фактор по вид процедура:

Фигура 3 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Желание за участие от страна на целевите групи“

Бенефициентите по процедури по подхода ВОМР дават много по-често оценка висока степен на влияние на този фактор, в сравнение с бенефициентите по останалите процедури. Бенефициентите по две процедури дават сравнително по равен брой оценки висока и средна степен на влияние. Това са процедури BG05M9OP001 - 2.018 и BG05M20P001 - 3.020. В оценките на останалите бенефициенти имат значителен превес оценките за висока

степен на влияние.

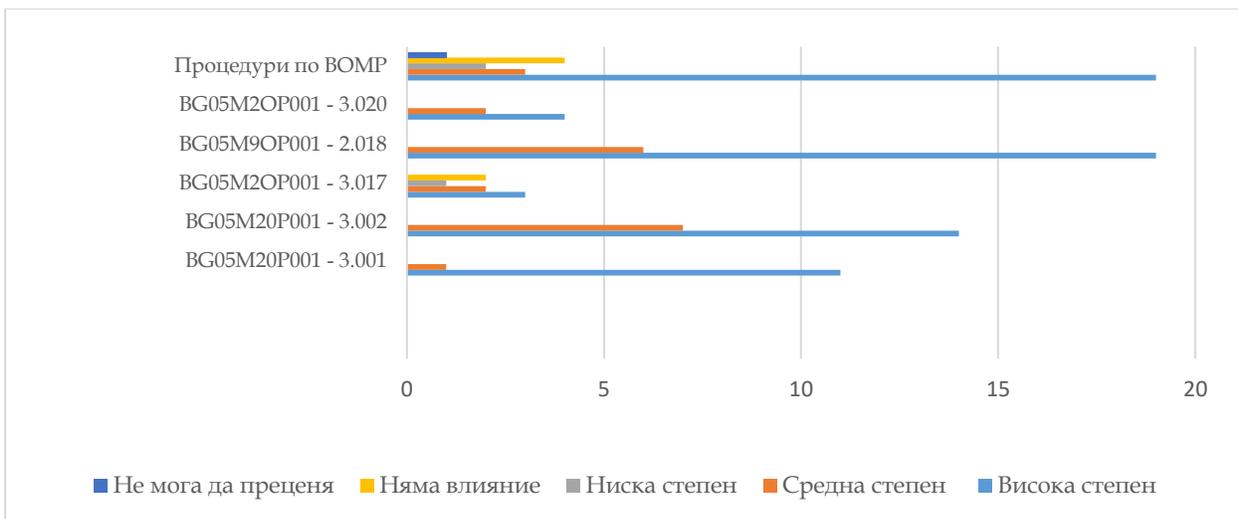
Фигура 4 Степен на влияние на фактор: „Подкрепа и съдействие от заинтересовани страни, общински администрации и граждански организации“

Значението на фактора „Подкрепа и съдействие от заинтересовани страни, общински администрации и граждански организации“ е оценено с висока степен в 69% от оценките, със средна степен в 21% от оценките, с ниска степен в 3% от оценките, 6% от респондентите сочат, че няма влияние и в 1% от оценките (1 оценка), е сметено че не може да се прецени, от общо 101 дадени оценки за степента на влияние на този фактор.

Количественото разпределение на оценките за степента на влияние на фактора по процедури е представено на фигурата по-долу:

Фигура 5 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Подкрепа и съдействие от заинтересовани страни, общински администрации и граждански организации“

Прави впечатление, че оценилите този фактор с ниска степен на влияние, „няма влияние“ и „не мога да преценя“, са сред бенефициентите на два вида процедури: BG05M2OP001 - 3.017 и процедури по подхода ВОМР.

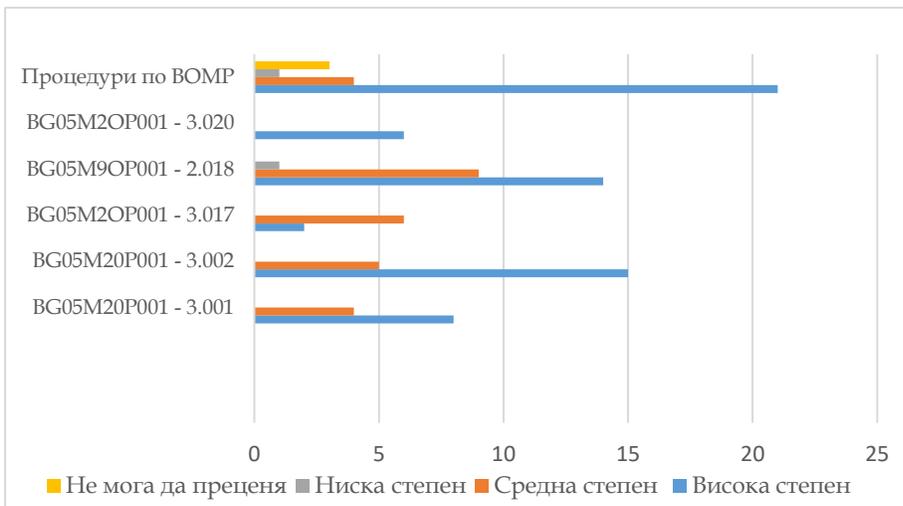
Фигура 6 Степен на влияние на фактор: „Адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта“

Влиянието на фактора „Адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта“ е оценено с висока степен на влияние от 67% от бенефициентите, със средна степен на влияние от 28%, с ниска степен 2%, а с „не мога да преценя“ са отговорили 3% от бенефициентите. Няма оценка „няма влияние“. Общо дадените оценки за степен на влияние за този фактор са 99.

Количественото разпределение на оценките за степента на влияние на фактора по процедури е представено чрез долната фигура:

Фигура 7 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта“

Прави впечатление, че оценките този фактор с ниска степен на влияние и „не мога да преценя“ са отново сред бенефициентите основно на процедури по подхода BOMP. С ниска степен на влияние е оценен този фактор и от един от бенефициентите по BG05M9OP001 - 2.018.

Фигура 8 Степен на влияние на фактор: „Адекватна реакция на УО, други ангажирани институции и/или партньори, осигуряваща възможност за осъществяване и адаптиране на предвидените дейности, съобразно променената обстановка след въвеждане на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19“

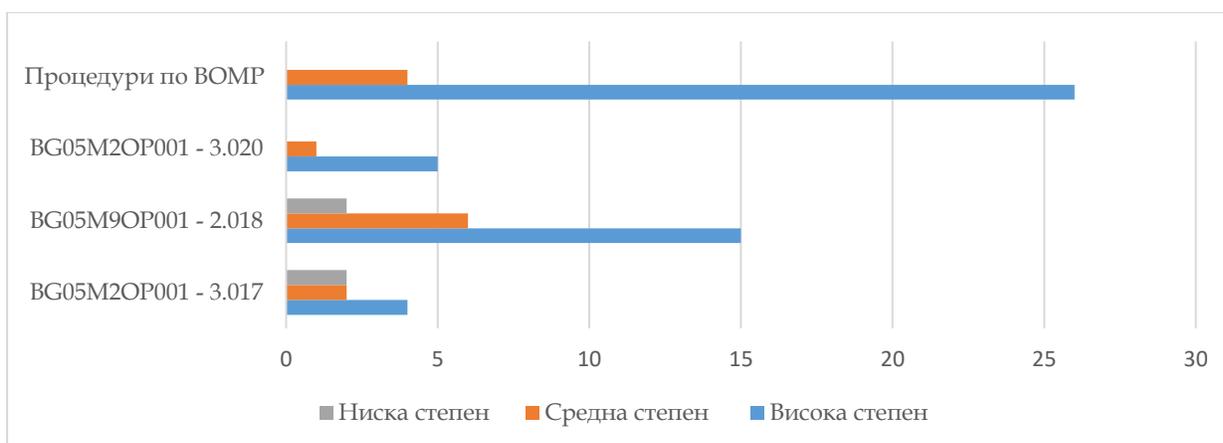

По отношение степента на влияние на реакцията на УО, другите ангажирани институции и/или партньори, осигуряваща възможност за осъществяване и адаптиране на предвидените дейности, съобразно променената обстановка след въвеждане на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19, 75% от респондентите посочват висока степен на влияние, 19% средна степен и 6% ниска степен от общо 67 дадени оценки. За този фактор мнението си са изразили бенефициенти по процедурите BG05M2OP001 - 3.017, BG05M9OP001 - 2.018, BG05M2OP001 - 3.020 и процедурите по BOMP,

времента на подготовка или изпълнение на чиито проекти се застъпва със старта на пандемията. Мнение „няма влияние“ и „не мога да преценя“ не е отбелязано.

Количественото разпределение на оценките за степента на влияние на фактора по процедури е представено в долната фигура:

Фигура 9 Количествено разпределение на оценките по видове процедури за фактор: „Адекватна реакция на УО, други ангажирани институции и/или партньори, осигуряваща възможност за осъществяване и адаптиране на предвидените дейности, съобразно променената обстановка след въвеждане на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19“

В допълнение към анкетното проучване сред бенефициентите, бяха проведени и интервюта с участници в екипите за управление на проекти на КБ МОН, бенефициент по три от процедурите: BG05M2OP001-3.004 „Ограмотяване на възрастни - Фаза 1“, BG05M2OP001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ и BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“. По отношение на външните фактори, един от основните споменати в контекста на проекта „Нов шанс за успех“ по BG05M2OP001-3.004 бе този, свързан с особеностите на целевата група: „Част от тях си намираха работа в хода на курсовете и предпочитаха да издържат семействата си, вместо да посещават курсовете. Част от тях намираха начин да балансират разбира се. Част от тях заминаваха за чужбина. Това е много мобилна целева група... Хора, които и освен това са на активна работоспособна

възраст, която предполагаше, когато си намерят работа да предпочетат да се издържат.“¹⁰ В контекста на проект „Подкрепа за успех“ по BG05M2OP001-2.011, основният споменат външен фактор бе COVID-19: „Реално част от обученията, които бяха планирани за децата и част от заниманията по интереси не успяха да се реализират докрай. Особено 2020 г. заниманията по интереси ... Това може да го отбележим като затруднение, но не съществено“, „Можем да кажем по-скоро, че въпреки Ковид ние постигнахме очакваните резултати. Същото се отнася и за кариерното ориентиране. Когато беше Ковид, няма как да правиш кариерно ориентиране онлайн, защото не винаги е възможно. Но в крайна сметка и тази дейност се реализира успешно.“ Що се отнася до това, дали са получили съдействие от страна на УО за преодоляване на трудностите: „Да, определено, защото още преди да се въведе онлайн обучението и другаде, имахме разрешението от тях. Разбира се, при параметри гарантиращи изпълнението на дейностите, като записи при провеждане на дейности при обучения и занимания по интереси, защото там е по-специфично. Те ни го разрешиха, а ние се бяхме подготвили. Където беше възможно, се проведе с разрешение от тях и съдействие, защото досега такова нещо не беше правено и училищата имаха притеснения, дали ако реализират онлайн и от разстояние дадени дейности, ще се признаят разходи.“, „По същия начин получихме подкрепа и за провеждане на обученията на педагогически специалисти за прилагане на инструментариума.“, „Те подготвиха други единични разходи, съобразени с нуждите при онлайн обучение. Съответно с редуцирани суми, но все пак с възможност да се проведе тази дейност.“¹¹

Степента на влияние на външните фактори за постигане на заложените индикатори може да се градира по следния начин, въз основа на оценките „висока степен на влияние“ от извършеното проучване сред бенефициентите: С най-голяма степен на влияние се оценява адекватната реакция на институции, вкл. УО и други заинтересовани страни, по време на въведените извънредни противоепидемични мерки срещу пандемията от COVID-19 (75%). На следващо място, но почти със същата степен на влияние, се оценява мотивацията за участие на целевите групи в дейностите по проектите (72%). Непосредствено след това се подреждат, отново със сходна и също висока степен на влияние, наличието на подкрепа и съдействие от общински администрации и граждански организации (69%) и наличието на адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта (67%).

Сравнително малък брой бенефициенти са отбелязали, че не са постигнали или няма да постигнат планиран индикатор, а посочените от тях външни фактори, повлияли за това, са свързани с: неясна нормативна уредба и административни актове, довели до липса на планирана целева група, липса на желание за участие от страна на целевите групи, пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19 и повишаващата се инфлация и съпътстващите затруднения при финансовото обезпечаване на планираните дейности.

4.3. Адекватен ли е подборът на целеви групи в процедурите за предоставяне на БФП, обект на оценка, и съответстват ли те на заложените индикатори?

За целите на този оценителен въпрос бе извършен детайлен анализ на заложената интервенционна логика в МКПО и Условията/Насоките за кандидатстване на процедурите, попадащи в обхвата на

¹⁰ Интервю, проведено с представители на КБ МОН на 13.01.2023 г.

¹¹ Интервю, проведено с представители на КБ МОН на 12.01.2023 г.

оценката, т.е. какви са идентифицираните нужди или проблеми, какви са целите, които трябва да се постигнат, за да се решат, какви ресурси са предвидени или използвани, какви дейности са предвидени или реализирани и какви са заложените или постигнати индикатори за изпълнение и резултат.

Резултатите от документалния анализ на адекватността на подбора на целевите групи са обобщени в следващата таблица.

Таблица 7 Резултати от анализа на адекватността на подбора на целевите групи

Процедура	Резултати от анализа
BG05M20P001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени в голяма степен към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват до голяма степен на заложените индикатори по необходимия за постигане на целите начин. Изключение правят „деца от маргинализирани групи“ от целевите групи, които не влизат в задължително включените в дейности групи, съответно промяната не се проследява в индикатора за изпълнение, при положение че кореспондиращият му индикатор на ниво програма е 3211 Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция (брой).
BG05M20P001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“	Целевите групи са до голяма степен адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват като цяло до голяма степен на заложените индикатори по необходимия за постигане на целите начин.
BG05M20P001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“	Целевите групи са подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват като цяло на заложените индикатори по необходимия за постигане на целите начин. Прави впечатление обаче, че целевите групи са дефинирани без долна граница на възрастово ограничение, за разлика от индикатора за изпълнение.
BG05M9OP001-2.018 „Социалноикономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование –Компонент 1“	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват като цяло до голяма степен на заложените индикатори по необходимия за постигане на целите начин. Отново „деца и ученици от маргинализирани групи“ е част от целевите групи, които не са изключени от участие в дейностите, но не са включени в индикатора за изпълнение.
BG05M20P001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към съответните целеви групи, които от своя страна кореспондират със заложените индикатори за резултат,

	но в индикаторите за изпълнение са заложиени „Детски градини, подкрепени по ОП за осигуряване на среда за активно приобщаване в системата на предучилищното образование (включително за ранна превенция на обучителни затруднения)“, които в последствие липсват в индикаторите за резултат, въпреки че вероятно, част от индикатора е свързана с индикатор за изпълнение и резултат по ИП 9i. В допълнение в указанията за кандидатстване е направена подразбивка с поставени целеви стойности на част от индикаторите, която пряко кореспондира с индикатори в ОПНОИР и за които са определени целеви стойности.
BG05M2OP001-3.017 „Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда“	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват на заложените индикатори. Прави впечатление обаче, че не е предвиден индикатор за резултат, свързан с образователните медиатори, а този за изпълнение включва елементи на такъв за резултат.
BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват на заложените индикатори за резултат.
BG05M2OP001-3.020 „Ограмотяване на възрастни – 2“	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват на заложените индикатори за резултат. В индикаторите за изпълнение има допълнителен за процедурата индикатор: „Лица, придобили основно образование в рамките на операцията и продължили в първи гимназиален етап на средно образование или в професионално обучение и/или започнали /останали на работа в рамките на шест месеца след приключване участието си в дейности по операцията“. Част от този индикатор има характеристиките на дългосрочен индикатор за резултат, съгласно ЕСФ регламента.
Процедури за предоставяне на БФП по подхода ВОМР с финансиране по ОПНОИР	Целевите групи са адекватно подбрани съобразно идентифицираните проблеми и поставените цели. Дейностите са насочени към подбраните целеви групи, които от своя страна съответстват на заложените индикатори за резултат.

В допълнение, в рамките на проведеното анкетно проучване, 96% от отговорилите представители на бенефициенти (общо 103) считат, че подборът на целеви групи в процедурите е адекватен и те съответстват на заложените индикатори, 3% считат че не е адекватен и не съответстват на заложените индикатори, а 1% (един бенефициент), отбелязва че не може да прецени.

Фигура 10 Отговори на въпрос: “Според Вас, адекватен ли е подборът на целеви групи в процедурите и съответстват ли те на заложените индикатори?”.

Респондентите, които считат че подборът на целеви групи не е адекватен, обосновават мнението си с липса на образователни медиатори, там където целеви групи по проекта са педагогически специалисти и образователни медиатори и с виждането, че целевата група може да се разшири – един от бенефициентите по процедура по подхода BOMP.

В заключение може да се обобщи, че подборът на целевите групи по процедурите в обхвата на оценката е адекватен и те съответстват на заложените индикатори с някои изключения:

Целеви групи („деца от маргинализирани групи“ и „деца и ученици от маргинализирани групи“ – във втория случай), не са част от групите, които се очаква да са задължително включени в дейности по процедурите BG05M20P001-3.001 и BG05M9OP001-2.018 и съответно не са включени в индикатор за изпълнение. От друга страна, промяната се следи от индикатора за изпълнение на ниво ОП 3211 „Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция (брой)“.

Адекватно дефинирани целеви групи, включително „деца и ученици търсеци или получили международна закрила“ или подобни, дефинирани на дейности, адресиращи тази целева група и в следствие обвързване с индикатори за изпълнение и резултат, които не изглежда да включват тази конкретна целева група, предвидена по конкретната операция (BG05M20P001-3.001, BG05M20P001-3.002 и BG05M9OP001-2.018). В този случай изведената дефиниция¹² на индикатора P3211 „Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система (брой)“ в ОПНОИР, включва и „Всички дейности ще бъдат насочени и към деца и ученици търсеци или получили международна закрила“ и вероятно това е и причината да не бъдат експлицитно включени в съответния индикатор.

В един от случаите (по процедура BG05M20P001-3.004) целевите групи са дефинирани без възрастово ограничение, за разлика от индикатора за изпълнение.

Индикатори за изпълнение, които проследяват промяната на състоянието на целевата група по-скоро като резултат, отколкото като изпълнение (BG05M20P001-3.020).

Прави впечатление, че индикаторът за резултат на ниво програма P3211 „Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система (брой)“ не изглежда конкретно дефиниран¹³ по отношение на промяната в ситуацията, свързана с подкрепените участници, която би следвало да се постигне в резултат на осъществените дейности по операциите, които допринасят за неговото постигане.

¹² <https://monitorstat.nsi.bg/bg/Report/Info?id=708121d6-326a-4f26-89b5-099efa3963f6>

¹³ <https://monitorstat.nsi.bg/bg/Report/Info?id=708121d6-326a-4f26-89b5-099efa3963f6>

4.4. В каква степен данните, събирани за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени? Какви трябва да бъдат параметрите на събираните данни?

Наблюдението на ЕСФ през програмен период 2014-2020 се осъществява чрез общи индикатори, които са посочени в Анекс I на ЕСФ Регламента (1304/2013) и специфични за програмата индикатори, които не са задължителни. Отделно е възможно да бъдат въведени и допълнителни за самата операция индикатори, ако интервенционната логика го предполага.

Мониторингът на програмите е базиран на три вида индикатори – финансови, за изпълнение и за резултат¹⁴.

Финансовите индикатори са свързани с общата стойност на допустимите разходи, входирани в счетоводната система на сертифициращия орган и сертифицирани от него съгласно б. с) от чл.126 от Регламента. Те могат да бъдат използвани за наблюдение на прогреса по отношение плащания от наличните фондове за всяка операция, измервания или програмиране във връзка с неговите допустими разходи. Те са задължителни по отношение Рамката на изпълнението.

Индикаторите за изпълнението са свързани с подкрепените операции. Като продукт (output) се разбира това, което е директно произведено/доставено чрез изпълнението на ЕСФ операция, измерено чрез физически или парични единици. Продуктите (outputs) се мерят на нивото на подкрепените хора, субекти (под субекти се разбира организации – група от хора формално организирани за да преследват колективна цел, които могат както да прилагат, така и да бъдат подкрепени чрез проекти, като те следва да бъдат отчитани, само ако се ползват директно от ЕСФ подкрепа, която води до разходи), предоставени стоки или услуги. Те се залагат в ОП на ниво инвестиционен приоритет или специфична цел.

Индикаторите за резултат улавят очакваните ефекти за участниците или субектите вследствие изпълнението на операция. Индикаторите за резултат следва да кореспондират със специфичните цели, заложиени за всеки инвестиционен приоритет, който е избран. Те отиват отвъд индикаторите за изпълнение, доколкото улавят промяна в ситуацията, свързана с подкрепените субекти (организации) или участници. Те трябва да са установени максимално близко до осъществените дейности под съответния инвестиционен приоритет, за да се минимизират външните фактори, които биха могли да повлияят на докладваната стойност на индикаторите за резултат.

Общите ЕСФ индикатори са ограничен пакет от индикатори за изпълнение и резултат, посочени в Приложения I и II от ЕСФ Регламента¹⁵ и те представляват минималния пакет от индикатори за всяка ОП съфинансирана от ЕСФ, като относимо към ОП НОИР е Приложение I.

Регламентът изисква да бъдат събирани и съхранявани детайлни данни за всеки участник, без да поставя специфични изисквания как или на какво ниво тази информация трябва да се поддържа. Данните, които се събират покриват лична информация, като пол, възраст, статут на пазара на труда, ниво на образование и др., включително някои данни, които се отнасят към специалните категории лични данни, съгласно Регламент (ЕС) 2016/679.

¹⁴ Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund, Guidance document, August 2018

¹⁵ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета

Случаите, в които информацията може да не е пълна, се изчерпват до индикатори, свързани с данни, които се отнасят до специалните категории данни.

Данните, които се отнасят до дългосрочните индикатори за резултат, отнасящи се до ситуацията на участниците 6 месеца след напускане на операцията, когато е по-вероятно да не са в директна връзка с бенефициента, както и за някои други индикатори, включително за изпълнение, не са необходими за всички участници, а за представителна извадка от участниците в рамките на инвестиционния приоритет.

Общите индикатори за изпълнение се отнасят, както до личности (индивиди ползващи директно ЕСФ подкрепа), така и до субекти.

Чл. 125 (2) (д) от общия регламент изисква от УО да установи компютъризирана система за записване и съхранение на данни за всяка операция, необходими за наблюдение, оценка, финансово управление, верификация и одит, включително данни за индивидуалните участници в операциите, където е приложимо.

На национално ниво, в частност и за ОП НОИР, подходът е централизиран и се регулира от ПМС № 243 от 20.09.2016 г.¹⁶ В посочената Наредба се определят реда, условията и механизма за функциониране на ИСУН и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством ИСУН. Чрез Наредбата се гарантира, че структурата и съдържанието на информацията, въвеждана по програмите ползващи ИСУН, отговарят на минималните изисквания на Приложение III от Делегиран регламент (ЕС) 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) 1303/2013. Данните се въвеждат от бенефициентите в ИСУН.

За целите на годишните доклади и докладване на данни към ЕК, за момента не е налично автоматично генериране на докладите в ИСУН, но е планирана такава функционалност по данни от УО на ОПНОИР¹⁷. В резултат на това, за подготовка на данните за тези цели, те се извличат агрегирани от ИСУН и подлежат на допълнително валидиране и обработка в УО.

Националният статистически институт (НСИ) е разработил унифициран документ за метаданните в съответствие със структурата за справочни метаданни на Евростат (ESMS).

Данните за показателите за резултат на оперативната програма съгласно общите предварителни условия в Приложение II към Регламент (ЕС) № 1303/2013 се достъпват автоматично в ИСУН от НСИ за тяхното проследяване.

Метаданните на показателите за резултат са достъпни на интернет страницата на информационната система Мониторстат¹⁸, поддържана от НСИ.

При два от проектите на КБ МОН (BG05M2OP001-2.011 и BG05M2OP001-3.005) са изградени вътрешни информационни системи, улесняващи наблюдението и отчитането на проектите.

¹⁶ ПМС 243 от 20.09.2016 г. за приемане на Наредба за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ИСУН) и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством ИСУН, <https://lex.bg/en/laws/ldoc/2136906184>

¹⁷ Фокус група представители на УО, проведена на 19.12.2023 г.

¹⁸ <https://monitorstat.nsi.bg/>

При осъществяване на верификация на разходите, УО извършва валидиране на данните за участниците чрез Националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование (НЕИСПУО)¹⁹ и проверка за целите на демаркацията между различните операции, вкл. на ниво участник²⁰, което дава разумни гаранции по отношение на качеството на събираните данни. Тези допълнителни проверки към времето на провеждане на настоящата оценка са затруднени, поради промяна в реда за достъпване на данни от НЕИСПУО, възникнала вследствие изисквания на Регламент (ЕС) 2016/679 и достъпът е ограничен на принципа „на заявка на конкретни данни“, което изисква допълнителни административни усилия от страна на администрацията в УО.

В програмен период 2014-2020 индикаторите, свързани с малцинствата и с хората с чуждестранен произход, подлежат на специфично дефиниране на национално ниво. Това е направено за ОПНОИР.²¹

Информацията за малцинствен/мигрантски статут е една от специалните категории данни съобразно Регламент (ЕС) 2016/679. Този индикатор покрива и някои от най-маргинализираните групи и е възможно някои от лицата, получили подкрепа, да не са склонни да осигурят не само чувствителните лични данни, но също и основните лични данни, предмет на изискването за пълнота на данните. Практическото ръководство²² за събиране и валидиране на данни, в т. 5.6.2, посочва, че такива лица трябва да бъдат подкрепени, ако отговорят на критериите за допустимост, но не трябва да бъдат калкулирани като участници за целите на мониторинга. Предвидено е изключение и описан подход и в случаите, когато напр. лица от етнически малцинства като роми не са склонни да се определят като такива.

По отношение критерия качество на данните, събирани за изчисление на индикаторите от оценителния въпрос, според разбирането на това понятие съобразно Ръководството²³, са анализирани следните аспекти:

- Акуратност, която се отнася до коректното записване на актуалната ситуация и изисква мониторинговите системи да имат капацитета да дават възможност за ретроактивно коригиране на данни в случай на грешки при записване.
- Сравнимост, която се отнася до сравнение по време и между държави и за това зависи от приемането на общи дефиниции по отношение събирането и третирането на данни.
- Кохерентност, която се отнася до адекватността на данните да бъдат надеждно комбинирани по различни начини.

Въз основа на функционалностите на ИСУН, които позволяват корекции на данни при необходимост, наличието на общи дефиниции за по-голямата част от индикаторите (общите за

¹⁹ <https://cioo.mon.bg/>

²⁰ Интервю с УО на тема подхода WOMP, проведено на 26.01.2023 г.

²¹ <https://monitorstat.nsi.bg/bg/Report/Info?id=708121d6-326a-4f26-89b5-099efa3963f6>

²² Annex D - Practical guidance on data collection and validation, Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund, Guidance

²³ Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund, Guidance document, August 2018

ЕСФ, без предвидените изключения) и метаданните на индикаторите по ОПНОИР, може да има разумна увереност, че трите основни критерия по отношение качеството на данните са спазени.

За да се гарантира качеството на данните, Регламентът изисква наличието на стойности на всички индикатори за всички избрани инвестиционни приоритети и изчерпателна валидация – всички данни следва да са обект на процедура по валидиране по отношение на това дали са пълни и вътрешно консистентни.

Валидирането на данните следва да е на две нива – на ниво индивидуален запис и на агрегирано ниво.

На ниво индивидуален запис на участник, за да се осигури пълнота и вътрешна консистентност преди агрегирането на данните, по същество всеки индивидуален запис следва да съдържа поне общите индикатори за изпълнение, които покриват нечувствителни лични данни (напр. пол, статут на пазара на труда, ниво на образование и пр.). Непосредствените резултати трябва да покриват същата популация от участници, като тази на индикаторите за изпълнение, само че при излизане от операцията. Дългосрочните общи индикатори следва да покриват по-малка популация от участници, доколкото всеки е базиран на представителна извадка от съответните участници. В този случай размерът на извадката и номерът на попълнените отговори се докладват заедно с годишния доклад на изпълнението. За пълнотата на записите се следи по време на верификацията на разходите, както беше вече посочено, а рисковете се намалени чрез дизайна на функционалностите на ИСУН.

Проверката на вътрешната съгласуваност на записите за участие означава да се гарантира, че връзките между различните свързани променливи са съвместими и съгласувани – до голяма степен този риск е намален с възможността в ИСУН само една променлива да бъде въведена за вид индикатор, която да се използва за изчисленията, а допълнителните проверки осъществявани от УО по време на верификация на разходите, дават разумна гаранция за качеството на данните.

Проверките на агрегирано ниво се осъществяват от УО при подготовката на годишния доклад, като агрегирани данни за операциите се извличат от ИСУН, а подготовката им за целите на доклада се осъществява от УО на ОПНОИР.

Практическото ръководство²⁴ за събиране и валидиране на данни препоръчва, в допълнение към общите дефиниции и насоки, да бъдат следвани общи стандарти и процедури от всички организации, включени в събирането на данни с оглед осигуряване качеството на данните. При УО на ОПНОИР се наблюдава по-скоро процедурно базиран подход, при който разяснения за индикаторите се предоставят специфично – за конкретната операция, вероятно продиктуван от различните специфични за операциите индикатори, като голяма част от спецификите при събирането на данни са унифицирани по подразбиране съобразно стандартните функционалности на използваната ИСУН. В наръчника за управление на ОПНОИР няма отделна част/секция, посветена на индикаторите.

По отношение надеждността на данните следва да се има предвид, че микроданните се подават в ИСУН от бенефициентите, които са ангажирани с тяхната достоверност. Проверят се от УО по време на верификацията на разходите, вкл. и чрез НЕИСПУО и ако е необходимо се извършват

²⁴ Annex D - Practical guidance on data collection and validation, Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund, Guidance

корекции. Информационната система за наблюдение и управление е централизирана и има възможност за предоставяне на агрегирани данни. От тази гледна точка би могло да се твърди, че данните, събирани и съхранявани за индикаторите, са гарантирани чрез надеждни процедури и автоматизирана информационна система.

В рамките на проведеното анкетно проучване сред бенефициентите бе включен въпрос „В каква степен данните, събирани от УО за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени?“ Отговорите са представени във следващата фигура.

Фигура 11 Отговори на въпрос: „В каква степен данните, събирани от УО за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени?“

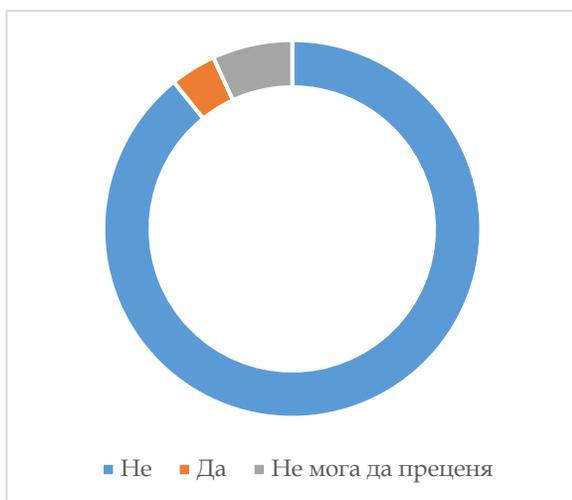
Около 76% от общо 103 представители на бенефициенти отговарят „във висока степен“, малко над 19% - „в средна степен“, около 2% - „в ниска степен“, а около 3% не могат да преценят.

Отговорът на този въпрос следва да се възприема до голяма степен като оценка от страна на бенефициентите на прилаганата система за събиране и изчисление на данните за индикаторите по процедурите в обхвата на оценката, а не толкова като съответствие с приложимите изисквания.

Параметрите на събираните данни са посочени в детайли в Ръководството „Мониторинг и оценка на европейската кохезионна политика, ЕСФ, 2018г.“ и детайлизирани в Приложение Д към него: „Практическо ръководство за събиране на данни и валидиране“.

В рамките на проведеното анкетно проучване сред бенефициентите бе включен следния въпрос „Имате ли предложения за промени в параметрите на събираните данни?“.

Фигура 12 Отговори на въпрос: „Имате ли предложения за промени в параметрите на събираните данни?“.

Около 89% от общо отговорили 102 представители на бенефициенти нямат предложения за промени в параметрите на събираните данни. Около 4% имат, а около 7% не могат да преценят.

Към отговорите на този въпрос са дефинирани и предложения за промени в следните посоки: „Да се обръща повече внимание на качествените, а не само на количествените измерения. Да се прави оценка на въздействието“, „Да са опростени таблиците с микроданни“ (и двете предложения са от бенефициенти по процедура BG05M20P001-3.017), „Да се търси индикатора за резултат за изпълнение на база това което е подадено като междинен отчет а не както на финален отчет ни търсят всички деца и ученици къде учат и са записани“ (предложение от бенефициент по процедура BG05M9OP001-2.018), От бенефициент по процедура по подхода BOMP

е направена следната констатация „Специфичният индикатор деца и ученици от етническите малцинства не винаги може да се достигне, поради ежегодното намаляване на броя на учениците“.

По време на интервютата с представители на КБ МОН бе споделено мнението, че е добре при проекти, като „Нов шанс за успех“ да се проследява, колкото и да е трудно, реализацията на участниците, които са включени в проекта, като това би бил добър показател за практическия успех на един такъв проект.

По време на проведената фокус група с представители на КН, беше отбелязано, че като цяло системата от установени индикатори е свършила работа по отношение проследяване на напредъка, въпреки редица несъвършенства на част от индикаторите, включително и принципи несъвършенства, нерешени и на европейско равнище. Беше подчертана необходимостта от въвеждане на нови индикатори, които да проследяват качествена промяна в следствие на осъществените дейности по отношение на участниците в операциите.

Въз основа на извършения документален анализ и анализа на резултатите от проведеното проучване може във висока степен да се твърди, че данните, събирани за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени. При анализа се откриха няколко посоки, в които е необходимо да се извършат действия за подобрене на процесите, които гарантират надеждност и качество, като подобряване на възможностите за извършване на допълнителна валидация на микроданните в НЕИСПУО, създаване на процедура в Наръчника за управление на ОПНОИР, засягаща начина на събиране и обработка на данните за целите на докладването по програмата, включително по отношение общите дългосрочни индикатори за резултат, за процедурите, за които е приложимо.

Параметрите на събираните данни произтичат от приложимите регламенти и са посочени в детайли в Ръководството „Мониторинг и оценка на европейската кохезионна политика, ЕСФ, 2018г.“ и детайлизирани в Приложение Д към него: „Практическо ръководство за събиране на данни и валидиране“.

Що се отнася до предложения за промени в параметрите на събираните данни, в контекста на такива данни извън минимално задължителните, то предложенията от заинтересованите страни могат да се сведат до следните: въвеждане на нови индикатори, които да проследяват качествена промяна в следствие на осъществените дейности по отношение на участниците в операциите и полагане на по-нататъшни усилия по по-ясно дефиниране на основните индикатори, свързани с интеграцията на уязвими групи.

4.5. Необходимо ли е да се въведе събиране на допълнителни данни от други източници като например административни регистри, социологически проучвания и други? Установени ли са пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на изпълнението на проектите по ОП НОИР, насочени пряко или косвено към маргинализираните групи, вкл. ромите, и какви са възможните решения за преодоляването им?

Видът събирани и обработвани задължителни данни за целите на наблюдението пряко произтича от приложимите изисквания за събиране и обработка на данните за индикаторите съгласно Регламенти 1303/2013 и 1304/2013, както и от изискванията, приложими конкретно за общите индикатори, които са посочени в Приложение I на ЕСФ Регламента (1304/2013). Данните, които се отнасят до дългосрочните индикатори за резултат, за операциите, за които е приложимо, отнасящи се до ситуацията на участниците 6 месеца след напускане на операцията, когато е по-вероятно да не

са в директна връзка с бенефициента, както и за някои други индикатори, не са необходими за всички участници, а за представителна извадка от участниците в рамките на инвестиционния приоритет. Съответно, могат да бъдат набрани чрез социологическо проучване или друг вид проучване, вкл. биха могли да се използват данни от национални регистри, ако е приложимо и поддържат съвместими данни. Например, за проследяване на общ дългосрочен индикатор за резултат, свързан със статута на пазара на труда 6 месеца след излизане на участника от операцията, биха могли да се ползват данни от проучване или от национални регистри (такъв случай има напр. в BG05M2OP001-3.020, но е предприет друг подход). В Ръководството „Мониторинг и оценка на европейската кохезионна политика, ЕСФ, 2018 г. и неговото Приложение Д е посочено на какви критерии следва да съответства извадката и изискванията към набирането на данни за общите дългосрочни индикатори и как биха могли да се използват данни от съществуващи национални регистри. Що се отнася до специфичните индикатори и онези общи, чието дефиниране е национална отговорност, видът необходими данни е пряко свързан с дефинициите на индикаторите и данните, чрез които е определено да се отчитат.

Когато се отнася до вида необходими данни за целите на оценката, то в повечето случаи е необходимо провеждане на социологически проучвания, за да се установи ефектът на промяна от осъществените интервенции или да се отговори на оценителни въпроси, чрез установяване на данни, които биха могли да бъдат описани основно с качествени характеристики, а в някои случаи и с количествени. До голяма степен видът и обхватът им се определя от зададените оценителни въпроси и наличието или не на достъпни административни данни. Разбира се, социологическите проучвания са основен инструмент за оценка на въздействието. Когато се прилага контрафактологична оценка на въздействието, то при нея, независимо кой от подходите се използва, е препоръчително да се прави върху количествени данни, които биха могли да са административни данни или данни от целеви проучвания. Такива данни в случая на ПО 3 на ОП НОИР биха могли напр. да бъдат данни за образователни постижения, резултати от матури и др., както за изследваната група, така и за контролната, ако е приложимо и пр.

Фигура 13 Отговори на въпрос: „Установили ли сте по време на работата по проекта пречки пред използването на информация от административни регистри?“

В рамките на проведеното анкетно проучване сред бенефициентите бе включен въпрос дали са имали пречки пред използването на информация от административни регистри. Около 67% от общо 103 респонденти са отговорили, че не е била необходима такава информация, около 31%, че не е имало пречки и около 2%, че не могат да преценят. Нито един не е отговорил, че е имал затруднения.

По време на интервютата с представители на КБ МОН не беше получена информация за срещани пречки пред използването на информация от административни регистри.

Беше уточнено, че основно се ползват данни от НЕИСПУО.

По време на фокус групата с УО бяха споделени затруднения по отношение използването на информация от НЕИСПУО, доколкото достъпът е ограничен на принципа „на заявка за конкретни данни“, което изисква допълнителни административни усилия от страна на администрацията в УО.

Извън необходимите данни, произтичащи от изискванията на съответните регламенти, Ръководството „Мониторинг и оценка на европейската кохезионна политика, ЕСФ, 2018 г.“ и детайлизирани в Приложение Д към него: „Практическо ръководство за събиране на данни и валидиране“, както и тези произтичащи от дефиницията на съответния индикатор, необходимостта от допълнителни данни и ползване на допълнителни източници, като административни регистри и социологически проучвания, се определя от нуждите за целите на оценките на операциите и конкретните оценителни въпроси.

Въз основа на проведеното проучване и анализ може да се твърди, че не са идентифицирани пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на изпълнението на проектите по ОП НОИР с едно изключение: затруднения на УО по отношение използването на информация от НЕИСПУО. Съответно преодоляването на това затруднение е свързано с привеждане на механизма на достъп до информационната система в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2016/679 и Закона за защита на личните данни²⁵.

4.6. До каква степен операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка, постигат планираните резултати в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план?

За целите на оценката, обект на настоящата обществена поръчка, включително и за отговора на този оценителен въпрос, бе извършен детайлен анализ на оценяваните процедури от гледна точка на заложените целеви и отчетни стойности на дефинираните индикатори по операциите. Основната цел на анализа бе оценката на степента, в която се постигат планираните резултати, както спрямо заложените по МКПО и Насоките/Указанията за кандидатстване целеви стойности, така и спрямо заложените по проектите в оценяваните процедури целени стойности. Резултатите от анализа са посочени в *Приложение 17* към настоящия доклад – Справка за планираните и постигнати стойности на индикаторите по оценяваните процедури по ПО 3.

Както вече бе споменато при отговора на оценителен въпрос „*Какъв е напредъкът (вкл. постигане на крайните цели) при изпълнение на индикаторите по Приоритетна ос 3, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като ромите, в т.ч. етапните и крайните цели в рамката им за изпълнение?*“, само в процедура BG05M2OP001- 3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ са включени мерки и по двата инвестиционни приоритета на ПО 3. По всички останали операции са програмирани дейности в обсега на инвестиционен приоритет 9ii, фокусирани върху интеграцията на маргинализираните общности.

При оценката на получените резултати от извършения анализ следва да се вземат предвид и следните ограничения и допускания по отношение на събраните данни:

- Като основен източник на информация за стойностите на индикаторите по оценяваните операции са използвани данни, предоставени от УО. При анализирането на данните се установи, че в някои случаи по прекратените проекти са налични целеви или отчетни стойности на индикаторите. При справка в публичния модул на ИСУН за същите проекти

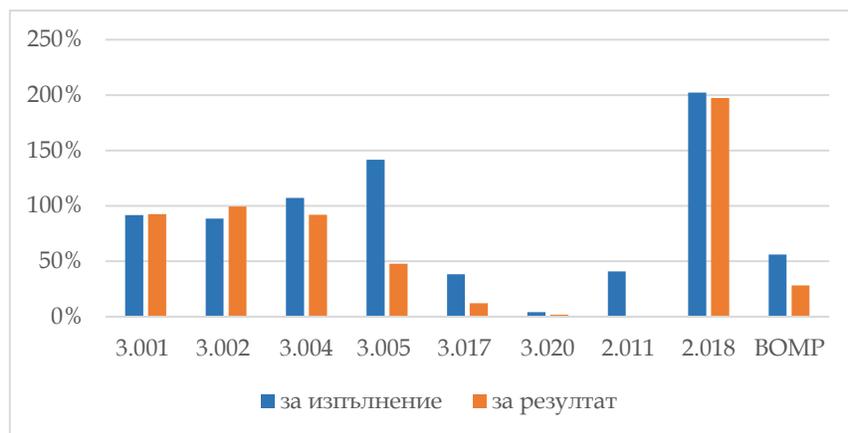
²⁵ <https://lex.bg/laws/ldoc/2135426048>

се установи, че за някои от тях стойностите не са отчетени, а за други са занулени. В тази връзка и с цел недопускане на изкривяване на резултатите от анализа, в настоящия доклад наличието на целеви и отчетни стойности на индикаторите по прекратени проекти не са отчетени;

- Съгласно Техническата спецификация „Оценката трябва да обхване всички процедури за предоставяне на БФП, които към момента на сключване на договора по настоящата обществена поръчка са приключили своето изпълнение по Приоритетна ос 3 или разполагат с критична маса изпълнени индикатори за изпълнение и резултат – например след изтичане на една учебна година от стартиране на изпълнението на проектните дейности.“ Част от операциите, обект на оценка, все още са в изпълнение, друга част са приключили, но все още не са отчетени крайните резултати от изпълнението на проектите. В тази връзка оценката на напредъка от изпълнението на индикаторите и постигането на резултатите, отчетени чрез тях към момента на изготвяне на настоящия доклад, не следва да се абсолютизира;
- Процедура BG05M2OP001- 2.011-001 „Подкрепа за успех“ се изпълнява по две приоритетни оси – Приоритетна ос 2 и Приоритетна ос 3. За целите на настоящата оценка са взети предвид единствено данните, касаещи постигането на резултатите по Приоритетна ос 3.

На следващите няколко фигури е представено процентното съотношение на постигнатите стойности на индикаторите за изпълнение и резултат по оценяваните процедури, спрямо заложените целеви стойности на индикаторите в МКПО и Насоките/Указанията за кандидатстване и на целевите стойности, посочени в проектите.

Фигура 14 Процентно съотношение на верифицирани стойности на индикаторите спрямо целевите стойности, определени в МКПО и Насоките/Указанията за кандидатстване

Видно от данните, най-висок процент на изпълнение и на двата вида индикатори се наблюдава при процедура BG05M9OP001-2.018 „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование“ – Компонент 1“, по която заложените целеви стойности са

надвишени почти два пъти. Индикаторът за резултат „Групов нетен коефициент за записване в отделните етапи на образование - начален етап“ не е включен в изчисленията, тъй като предстои да бъде отчетен. Първите три процедури, посочени на фигурата, са приключили с почти пълно изпълнение на заложените резултати.

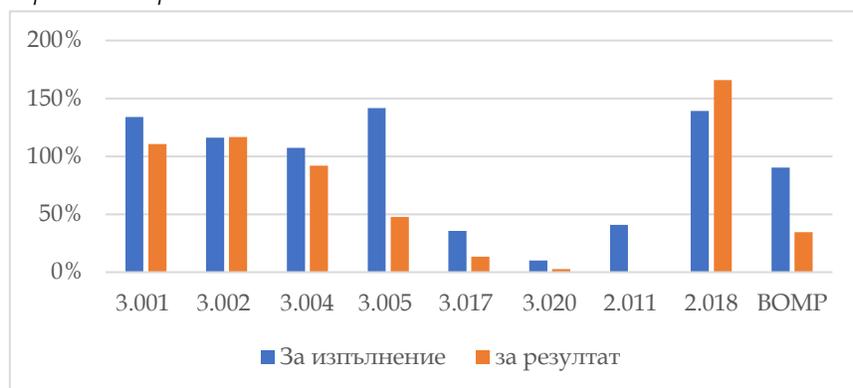
По отношение на процедура BG05M2OP001- 3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ следва да се отбележи, че индикаторите за изпълнение са постигнати над 140 %. Два от индикаторите (Брой национални кампании за мотивация на родителите от целевата група и Брой национални кампании за преодоляване на негативни

обществени нагласи и недискриминация), които към момента са с нулеви стойности, не са включени в изчисленията. По данни от проведеното интервю на 13.01.2023 г. с представител на КБ МОН, кампаниите са проведени и предстои отчитането им с финалния доклад. От индикаторите за резултат по процедурата, неизпълнение се наблюдава при индикатор „Групов нетен коефициент на записване в детските градини“, за който при базова стойност 78,40% и заложена целева стойност - повишение с 2%, за периода на операцията е отчетена 78,70%.

Най-ниски стойности на индикаторите се наблюдават при BG05M2OP001-3.020 „Ограмотяване на възрастни – 2“ и BG05M2OP001- 2.011-001 „Подкрепа за успех“, които към момента на изготвяне на настоящия доклад са все още в изпълнение. Характерно за процедура „Ограмотяване на възрастни – 2“ е, че в Условието за кандидатстване²⁶ към индикатора за изпълнение И3213 „Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП“ с целева стойност 12 000 бр. са включени четири индикатора, съответно И3213-1, И3213-2, И3213-3 и И3213-4, за които не са дефинирани отделни целеви стойности, като верифицираните стойности по четирите индикатора са съпоставени спрямо целевата стойност на основния индикатор И3213.

По процедура „Подкрепа за успех“ не са отчетени стойности на индикаторите за резултат, като такива следва да се очакват в бъдеще предвид факта, че операцията все още е в изпълнение.

Фигура 15 Процентно съотношение на верифицираните стойности на индикаторите спрямо целевите стойности, определени в проектите

Данните показват, че като цяло заложените по проектите целеви стойности на индикаторите са по-близко до отчетените и верифицирани. Съотношенията и при двата разреза на анализа не се отклоняват значително с изключение на някои отлики, които заслужават коментар.

Например по процедура BG05M9OP001- 2.018 „Социално- икономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование“ – Компонент 1“ целевата стойност на индикатора за изпълнение „Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция“ по Условието за кандидатстване²⁷ е определена в размер на 6 000 лица от целевите групи, докато по проектите тя е в размер на 8 720, съответно за индикатора за резултат „Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система“ – 4 800 и 5 709. И в двата случая отчетните и верифицирани стойности значително надвишават целевите такива

²⁶ <http://sf.mon.bg/?go=news&p=detail&newsId=917>

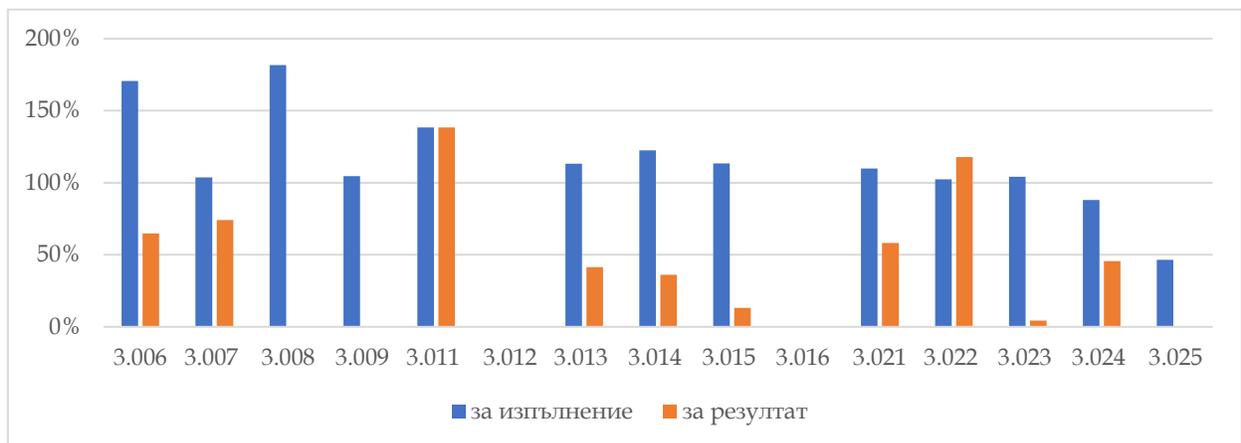
²⁷ <http://sf.mon.bg/?go=news&p=detail&newsId=533>

Една от възможните причини се корени в процеса по програмиране на операцията, анализът на измененията по която показва, че целевите стойности на индикаторите са подценени предвид удължаването на срока на изпълнение и увеличението на бюджета, без това да е рефлектирало пропорционално или в достатъчна степен обосновано върху увеличението на стойностите на индикаторите.

Особено внимание заслужава разликата в заложените стойности по процедурите за предоставяне на БФП по подхода ВОМР. Заложената целева стойност на индикатора за изпълнение по МКПО за „Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция“ е 7 500, докато по отделните проекти на МИГ общо целевата стойност е съответно 4 670. В резултат процентното съотношение на изпълнението на индикатора в двата случая е 56, 23 % и 90,30 %. В същото време следва да се отбележи, че по същество верифицираната стойност на индикатора може да се интерпретира като преизпълнение, предвид заложеният в МКПО бюджет за постигането на целевите стойности на индикатора. Тоест с едва около 5 % от планираните средства са постигнати над 56 % от планираните стойности на индикатора.

Фигура 16 Процентно съотношение на отчетните стойности на индикаторите спрямо целевите стойности, определени в проектите по отделни процедури за предоставяне на БФП по подхода ВОМР

Тук следва да се отбележи, че по процедури BG05M2OP001-3.012 „МИГ Карлуковски карст - Червен

бряг-Искър“ – Мярка 7 „Достъп до качествено образование, чрез интегриране в образователната система на деца и ученици от маргинализирани общности, включително роми“ и BG05M2OP001-3.016 МИГ „Струма - Симитли, Кресна и Струмяни“ мярка 3.9ii "Интеграция чрез образование" не е отчетено изпълнение. По-голямата част от процедурите са в изпълнение, като данните показват, че масово индикаторът за изпълнение е постигнат, докато с малки изключения (процедури 3.011 и 3-022) индикаторът за резултат е далеч от постигането на целевата стойност.

По отношение на анализа на постигнатите стойности на индикаторите по оценяваните процедури може да се заключи, че с някои изключения индикаторите постигат заложените си стойности, като е налице значително превишаване на целевите стойности в някои случаи. Една от причините би могла да бъде подценяването на целите, които следва да бъдат постигнати, изразени чрез залагането в МКПО и Насоките/Указанията за кандидатстване на целеви стойности на индикаторите по процедурите. Друга причина може да бъде търсена и в извършените законодателни промени в сферата на образованието и прилагането на системен подход, който да мобилизира учебните заведения за включването им в мерки по Програмата. Такова мнение бе изразено от участниците в проведената на 19 декември 2022 г. фокус-група с представители на УО.

Забелязва се неизпълнение на специфичните за съответната операция индикатори за резултат „нетен коефициент на записване в детските градини- 84%“ по BG05M2OP001-3.001 и за подобния такъв по BG05M2OP001-3.005 „Групов нетен коефициент на записване в детските градини – повишение с 2% за периода на операцията.“. За подобния индикатор по BG05M9OP001-2.018 все още няма отчетени данни. Данните за неизпълнението засега са окончателни за BG05M2OP001-3.001, а за BG05M2OP001-3.005 текущи. Следва внимателно да се анализират причините и степента на влияние на интервенциите върху такъв тип индикатори или дали не са заложили твърде амбициозни цели. В допълнение, при преценката на постиженията по този индикатор на ниво финален отчет по последната процедура, е необходимо да се вземат предвид и нормативните промени, водещи до задължително включване в системата на предучилищното образование на децата от 4 годишна възраст и отпадането на таксите за детска градина.

По отношение на индикаторите за резултат на ниво операции, които са пряко свързани с кореспондиращи индикатори на ниво ОП, може да се констатира следното:

Операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка, в краткосрочен план постигат планираните резултати, като при операциите които са приключили (BG05M2OP001-3.001, BG05M2OP001-3.002 и BG05M2OP001-3.004) като цяло планираните резултати са постигнати във висока степен. В средносрочен план операциите, които са в процес на изпълнение въз основа на напредъка на индикаторите за изпълнение и данните за договорените индикатори за резултат – постигнат с очаквано темпо планираните резултати и в по-дългосрочен план се очаква в края на програмния период да бъдат постигнати планираните резултати, а в някои случаи и значително надхвърлени, като напр. индикатора за резултат P3211 „Децата, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система“.

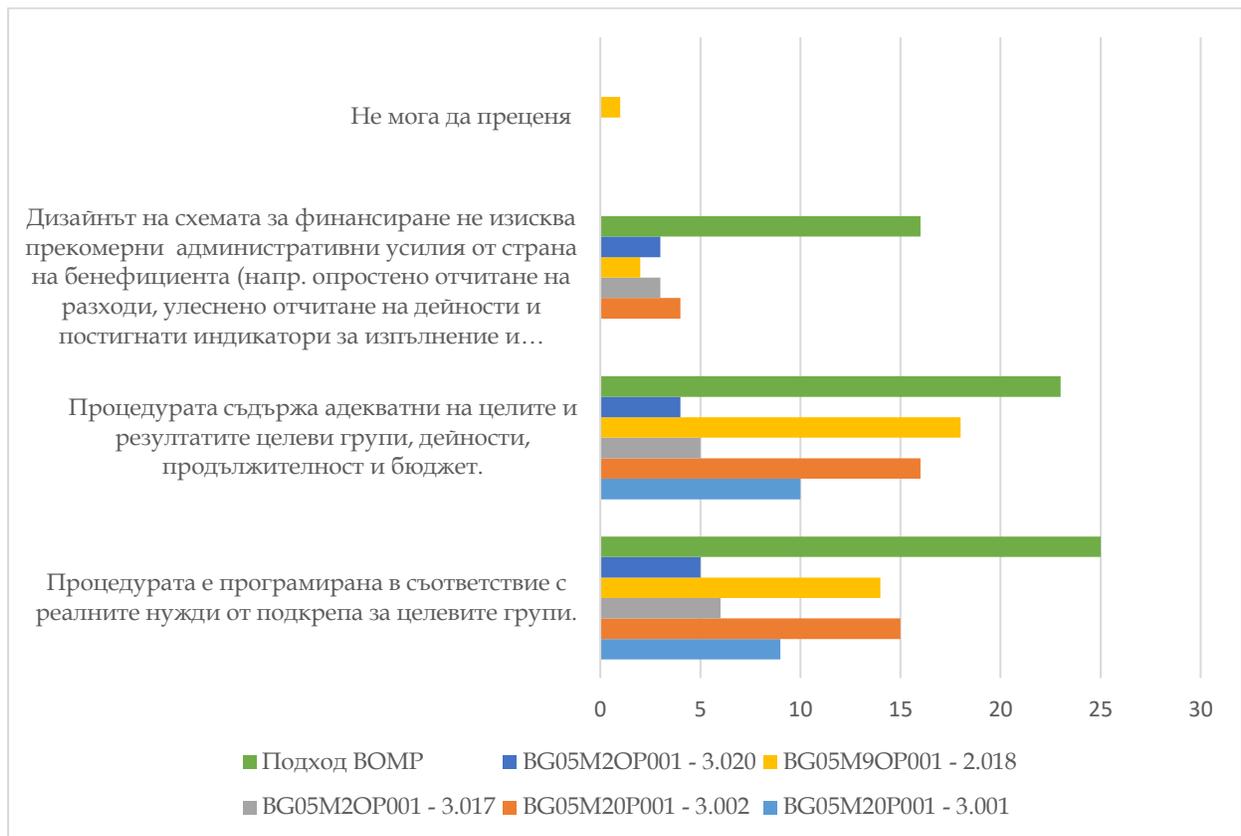
4.7. Какво помага или пречи за постигане на целите и резултатите на операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка?

Част от факторите и по-специално външните фактори, които помагат или пречат за постигане на целите и резултатите на операциите, са разгледани в отговора на оценителен въпрос 4.2., в контекста на постигане/непостигане на заложените индикатори.

В рамките на проведеното анкетно проучване с представители на бенефициентите бе изследвано мнението им за това, какво според тях допринася за постигане на целите и резултатите на процедурата, по която изпълняват или са изпълнявали проект, като от въпросите бяха изключени външните фактори. В изследването се включи и въпрос какво пречи за постигане на целите и резултатите.

На първия въпрос, от 105 респондента, включили се в анкетата, около 72% са отговорили, че най-голям принос за постигане целите и резултатите имат съдържащите се в процедурата адекватни на целите и резултатите целеви групи, дейности, продължителност и бюджет. Почти толкова – 70%, считат, че за постигане на целите и резултатите допринася това, че процедурата е програмирана в съответствие с реалните нужди от подкрепа за целевите групи и около 27% отбелязват, че принос има обстоятелството, че схемата за финансиране има дизайн, който не изисква прекомерни административни усилия от страна на бенефициента (напр. опростено отчитане на разходи, улеснено отчитане на дейности и постигнати индикатори за изпълнение и резултат и др.). Един бенефициент е отговорил „не мога да преценя“. По-долу е посочено разпределението на мненията по процедури.

Фигура 17 Отговори на въпрос: „Какво, според Вас допринася за постигане на целите и резултатите на процедурата, по която изпълнявате/сте изпълнявали проект?“

По време на интервюта с КБ МОН бяха посочени следните предпоставки за постигане на целите и резултатите: адекватно подбрани целеви групи; наличие на информационна система, улесняваща администрирането на проекта; наличие на варианти на опростени разходи; системен подход с изградени и работещи междуинституционални връзки и утвърдена роля на образователните медиатори; облекчаване на училища и детски градини от административна тежест при проектите, изпълнявани от МОН, в сравнение с участие по схеми за предоставяне на БФП, чрез процедури на подбор. В допълнение, по време на противоепидемичните мерки, основна подкрепяща роля за намаляване щетите върху образователния процес са имали образователните медиатори (за проектите, към които е относимо). Мотивацията на образователните медиатори, кариерните консултанти (при „Подкрепа за успех“) и педагогическите специалисти се възприема като основен фактор за постигането на резултатите.

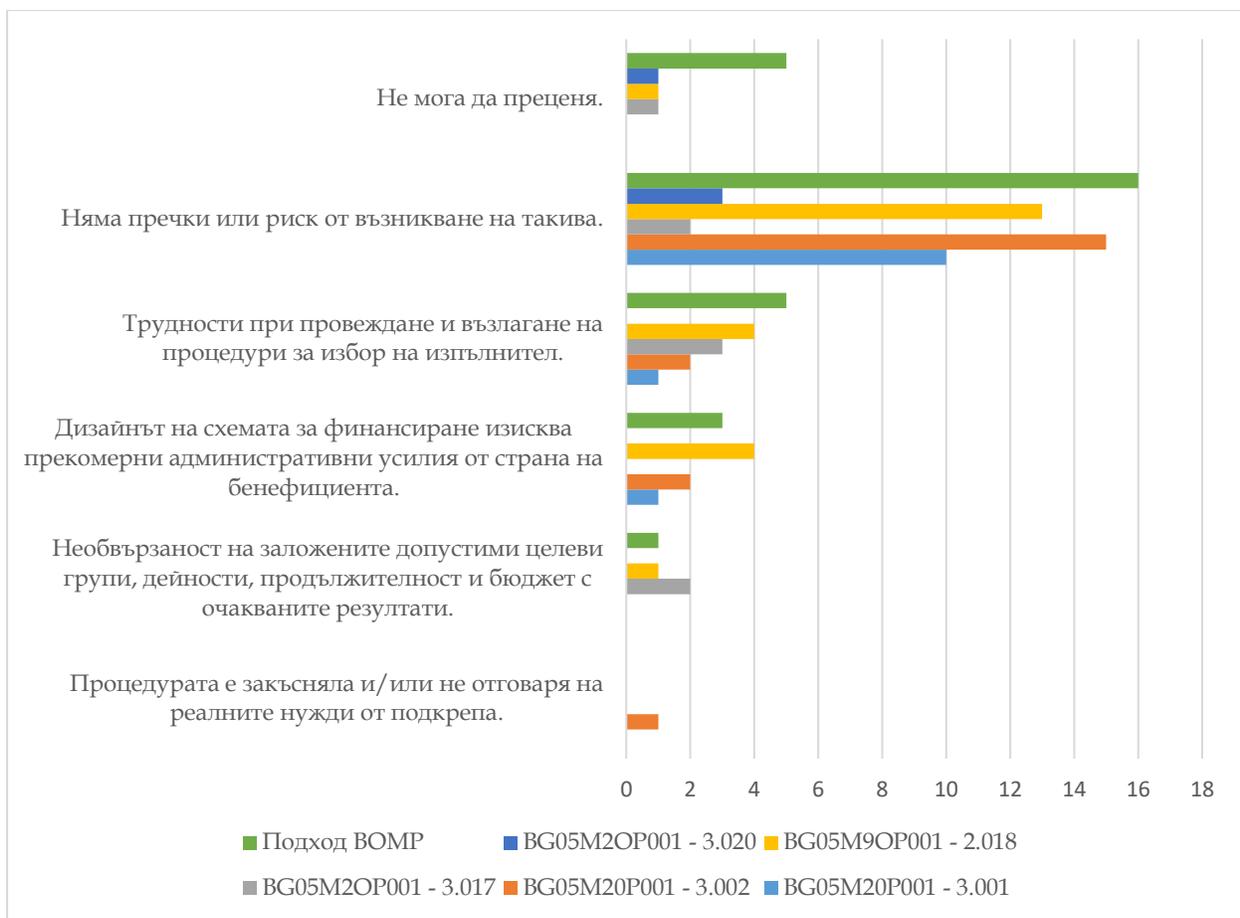
По време на проведената фокус група с УО беше споделено мнението, че проекти като „Подкрепа за успех“ и „Активно приобщаване“, могат да се считат за успешни, като за това са допринесли следните фактори: системен подход, принос за смяна на парадигмата в образованието, доколкото са създадени в отговор на новите предизвикателства в следствие на новоприетото към онова време ново законодателство (ЗПУО от 2016 г., наредби и пр.), включващо дори промяна на ключовите понятия, териториален мащаб, способност да се мобилизират образователните институции и всички участници: учители, родители, педагогически и непедагогически специалисти и пр.

По време на проведената фокус група с представители на КН бяха споделени следните мнения, които могат да бъдат приети, като такива по отношение на факторите, които допринасят за

постигането на целите и резултатите на операциите, обект на настоящата оценка: адекватно подбрани целеви групи; правилен подход във възможната степен по отношение на дефинираните индикатори (въпреки редица съпътстващи трудности, вкл. неясноти на европейско равнище); въвеждането на опростените варианти на разходи; намаляване времето за верификация на разходите; като цяло прилагането на системен подход по отношение на детските градини и училищата с акцент дейностите, осъществявани от образователните медиатори (процедури BG05M2OP001-3.005 и BG05M2OP001-2.011), въпреки някои забележки по отношение източника на финансиране (Приоритетна ос 3 за BG05M2OP001-3.005 и отчасти за BG05M2OP001-2.011) и други забележки и предложения за бъдещи подобни проекти.

На въпроса „Какво, според Вас е/е било пречка за постигане на целите и резултатите на процедурата, по която изпълнявате/сте изпълнявали проект?“, около 56% от общо 105 участници в анкетното проучване са посочили, че не са идентифицирали пречки пред постигането на целите и резултатите на процедурата, по която са изпълнявали или изпълняват проект. Около 14% са имали трудности при провеждане и възлагане на процедури за избор на изпълнител. За 10% дизайнът на схемата за финансиране изисква прекомерни административни усилия от страна на бенефициента. За 4% съществува необвързаност на заложените допустими целеви групи, дейности, продължителност и бюджет с очакваните резултати, а един бенефициент счита, че процедурата е закъсняла и/ или не отговаря на реалните нужди от подкрепа. 8% са отбелязали, че „не могат да преценят“. На следващата фигура е посочено разпределението на мненията по процедури.

Фигура 18 Отговори на въпрос: „Какво, според Вас е/е било пречка за постигане на целите и резултатите на процедурата, по която изпълнявате/сте изпълнявали проект?“

За отбелязване са мненията на бенефициенти за други пречки пред постигането на целите и резултатите по процедурите, обект на оценка. Някои от тях са: „Подготовката на проектните предложения, одобрението, сключването на договор и последваща реализация, понякога се осъществява във времеви отрязък, при който е трудно да се планира динамиката на движението на децата и учениците. Миграцията, която е обвързана със заетост на родителите и промяна на местоживеенето в/извън страната. Освен това при бюджетирането липсва механизъм/възможност за планиране на бюджетите с „резерв“, с отчитане на инфлация/форсмажорни обстоятелства“ (бенефициент по BG05M2OP001-3.001), „Условията на процедурата налагат провеждане на обучения на педагогически специалисти изцяло присъствено. Проектът стартира в края на 2022г. и предвид КОВИД - ограниченията, беше сложно да се предвид как и по какъв начин ще успеем с реализацията. Друго сериозно предизвикателство е осигуряването на образователни медиатори, което е променлива величина при всяка нова учебна година. На трето място - инфлацията е сериозен проблем и може да е пречка за изпълнение на дейностите“ (бенефициент по BG05M2OP001-3.017), „По настоящата схема целеви групи, дейности, резултати са разписани добре, но ограниченията в бюджета, в случая ниската единна ставка, не позволява високо качество на изпълнение, без бенефициентите на проектите да вложат собствени ресурси“ (бенефициент по BG05M2OP001-3.017), „Невъзможност да се изпълняват дейностите по проекта, поради въведени противоепидемични мерки, съвпадащи с времето за изпълнение на дейности“ (бенефициент по BG05M2OP001-3.020), „Проектът се реализира в продължителен период на сложна извънредна епидемична обстановка и въведени във връзка с COVID – 19 здравни мерки и ограничения, поради което някои от дейностите се отложиха, а други се осъществиха с периоди на прекъсване“ и „Трудности в съвместната работа с партньора по проекта“ (бенефициенти по процедури по подхода VOMP).

Видно е, че другите посочени затруднения обобщено могат да се сведат до следните: трудности при планиране динамиката на движението на деца и ученици, свързана с мобилност или миграция на родителите, произтичащи от възможности за заетост; осигуряването на образователни медиатори в процедурите, които предвиждат мерки за тях, поради непредсказуемост за наличието им; ниски стойности на разходите за единица продукт, пречки, породени от противоепидемичните мерки във връзка с COVID – 19 и трудности в съвместната работа с партньори.

С цел да се прецизира допълнително степента на сериозност на възникналите пречки, в рамките на проведеното анкетно проучване бе включен въпрос към бенефициентите дали са имали съществени затруднения в изпълнението на дейностите по проекта, които са довели до: съществена промяна на договора за финансиране, съществено забавяне в изпълнението на дейностите, непостигане на планираните индикатори, финансови корекции и/или др.

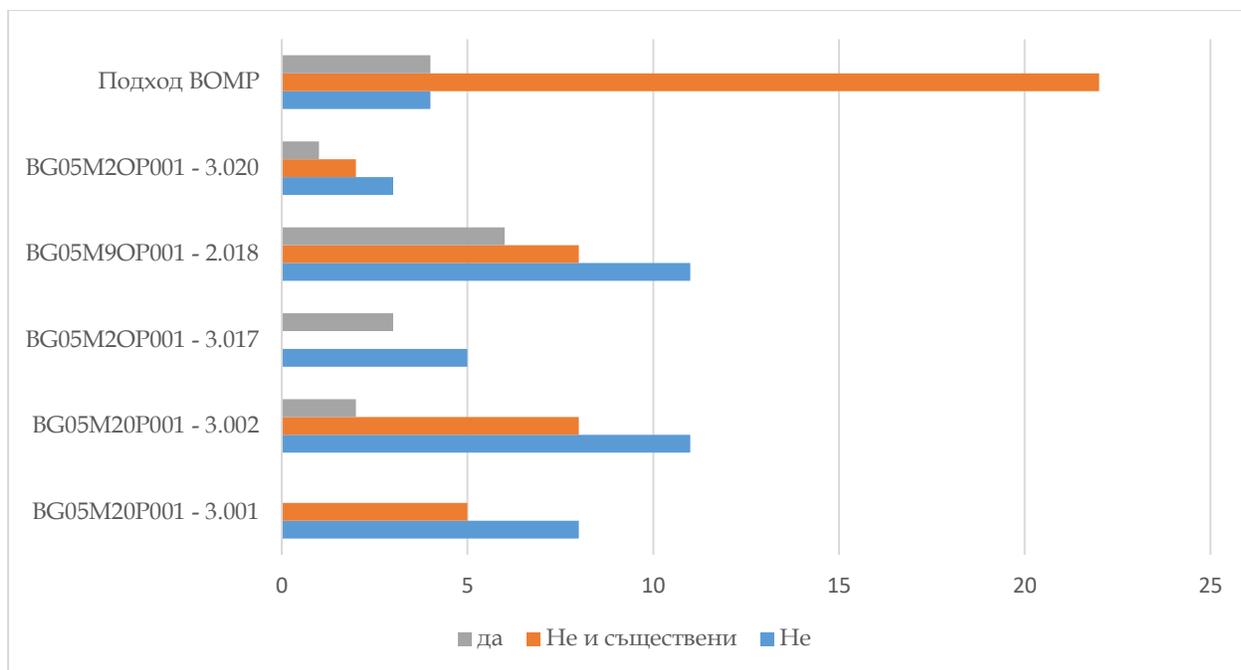
На този въпрос от общо 103 отговорили, едва около 41% отбелязват, че не са имали затруднения, около 44%, че не са имали съществени затруднения, а около 15%, че са имали съществени.

Изтъкнатите групи причини, които са довели до съществени затруднения според мнението на бенефициентите, са следните:

- Трудности и забавяне на изпълнението на дейностите поради въведените противоепидемични мерки срещу COVID – 19 (9 бенефициента).
- Проблеми при провеждане процедури за определяне на изпълнител / обществени поръчки (2 бенефициента).
- Забавяне, провокирано от промени в бюджета по време на оценката или в следствие на правен спор между бенефициент и УО (2 бенефициента).
- Трудности с партньорите, които налагат промени в договорите за финансиране (2 бенефициента).
- Затруднения с осигуряване на участници от целевата група (1 бенефициент).

Разпределението на отговорите по процедури е представено на фигурата по-долу:

Фигура 19 Отговори на въпрос: „Имали ли сте съществени затруднения в изпълнението на дейностите по проекта, които са довели до: съществена промяна на договора за финансиране, съществено забавяне в изпълнението на дейностите, непостигане на планираните индикатори, финансови корекции и/или др.?”

По време на интервюта с КБ МОН бяха посочени следните трудности:

При изпълнението на „Нов шанс за Успех“: забавяния, породени от процедурите за възлагане на обществени поръчки, забавяния поради подготвителни дейности, трудности при постигане индикаторите (които въпреки това са постигнати), породени от динамиката на целевата група, липса на варианти на опростени разходи, довела до прекомерни административни трудности и липса на информационна система, улесняваща администрирането, отново довела до трудности при събирането и обработката на данни.

За трите проекта с КБ МОН бяха посочени трудности вследствие от въведените противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID – 19.

По време на проведената фокус група с УО беше споделено мнението, че при „Ограмотяване на възрастни – Фаза 2“ (BG05M2OP001-3.020) се срещат най-големите затруднения в момента и мненията за причините са, че:

- Такава процедура много трудно се изпълнява, когато е на принципа на предоставяне на БФП с подбор на проектни предложения. Във Фаза 1 резултатите според представителя на УО са били много добри, когато процедурата е била с конкретен бенефициент МОН. Такъв ресурс и такава мобилизация, според споделеното мнение, единствено е по компетентностите и възможностите на такава институция, каквато е МОН, а бенефициентите сега много трудно се справят с нея и срещат трудности.
- Друго мнение е, че причината Фаза 2 да не е толкова успешна, се дължи не на факта, че самите училища не знаят как да работят, а просто схемата е доста различна. Те са свикнали да работят по един еталон, който им се подава от МОН и те просто да го изпълняват. Сега им е малко по-трудно, не могат и чисто технически не знаят как да се отчетат и съответно са обхванати много по-малко училища в страната.
- Демографският фактор, според представител на УО, също оказва голямо влияние, защото ако процедурата е била реализирана с конкретен бенефициент МОН, е щяло да може да се

реагира и да се включат други училища с още участници от целевата група, докато когато има фиксиран брой участници, няма възможност да се реагира. Това са фактори, на които не може да се повлияе, имат се предвид демографските фактори и най-вече миграционните процеси.

- В допълнение, по процедурата по начало има по-малко на брой сключени договори, отколкото се е очаквало, като според едно от мненията, подадените проектни предложения са били много малко, понеже самите неправителствени организации имат редица ограничения, свързани с държавните помощи. Поради това също се очаква да има по-ниско изпълнение на индикаторите по тази процедура.

По време на проведената фокус група с представители на КН бяха споделени следните мнения по отношение на факторите, които затрудняват постигането на целите и резултатите на операциите, обект на настоящата оценка. Те могат да обобщени по следния начин:

- Трудно превръщане на постигнатите добри практики в системна промяна. Съмнения за степента на анализиране на изследвания и проучвания и взимането им предвид при дизайна на нови процедури.
- Промяна на практиката по отношение на прилагането на режим държавна помощ или режим на минимална помощ спрямо участието на НПО и спрямо операции за образователна интеграция. През първия програмен период ОП РЧР и в началото на програмен период 2014-2020 при първите три процедури за предоставяне на БФП чрез подбор на проектни предложения, ОП НОИР не са прилагали режим на минимална помощ към дейностите за образователна интеграция, осъществявани от ЮЛНЦ. От 2019 г. този подход се променя и по отношение на ЮЛНЦ, осъществяващи дейности за образователна интеграция, започва да се прилага режим „минимална помощ“ (вследствие нови изисквания поставени от МФ, по информация от УО). С натрупване на помощ в режим „минимална помощ“ при по-голямата част от опитните НПО се обяснява и ниското ниво на договаряне по процедура BG05M2OP001-3.020, която е била предшествана от BG05M2OP001-3.017, където повечето опитни НПО вече са били одобрени за финансиране. *„Училищата предпочитат, по-малките училища, организациите да са тези, които ще поемат бюрократичната тежест по подготовка на проект, отчетност и т.н., а училищата само да изпълняват дейности, и не кандидатстваха.“*
- Размер на авансовото плащане при сключен договор за БФП. *„Друг сериозен проблем, който винаги го е имало по ОП НОИР и по всички други програми, това са ниските аванси. 20 % авансово плащане означава, че всяка организация трябва да вкара много пари в изпълнението на тези проекти.“ ... „И това е спънка за много от по-малките организации. Те на практика не могат да изпълняват тези проекти, защото нямат нужният финансов ресурс.“*
- Финансови корекции, налагани не на етапа на възстановяване на разходите, а след приключване на проекта. *„Налагат се финансови корекции, които се налагат не веднага при реимбурсиране на разходите, а след като са реимбурсирани разходите, след като е приключил проектът и се прави последващ преглед и се налагат финансови корекции. Тоест, организацията е вкарала пари, те са били осребрени и възстановени и след това се налагат финансови корекции. Примерно това за общините не е проблем. Общините имат често финансови корекции, но те имат от къде да вземат средства, които да използват за тези корекции. При НПО това няма от къде да се вземе и на практика организации са изправени пред фалит.“*

- Неадекватни на настоящите условия размери на варианти на опростени разходи: там, където се включва хотелско настаняване, там където са предвидени единични разходи за лекторски часове и пр. Причината е увеличението на цените вследствие инфлацията.

В заключение, би могло да се обобщи, че най-значими фактори, допринесли за изпълнението на целите и резултатите по процедурите, са съдържащите се в процедурите: адекватни на целите и резултатите целеви групи, дейности, продължителност и бюджет, както и че процедурите са програмирани в съответствие с реалните нужди от подкрепа за целевите групи. В интервютата и фокус групите се подчертава ключовата роля на мотивацията на ангажираните с изпълнението на дейности професионалисти, както и на ръководителите ²⁸ на/от съответната институция/ организация, която е ангажирана с изпълнението на конкретния проект.

Що се отнася до възникналите пречки пред постигане на целите и резултатите по процедурите, бенефициентите в по-голямата си част не отговарят да са срещнали такива, а около 14% са имали проблем с провеждането на процедури за определяне на изпълнител и за около 10% дизайнът на процедурата е изисквал прекомерни административни усилия по време на изпълнението. За повече от два пъти по-малка част от тях съществува необвързаност между някои от заложените компоненти: допустими целеви групи, дейности, продължителност и бюджет с очакваните резултати. Други възникнали затруднения са породени от COVID – 19, съпътстващите протиепидемични мерки и породените от тях промени в образователния процес. Други общи идентифицирани трудности са мобилността на целевите групи и размера на вариантите на опростените разходи. В частност ЮЛНЦ са и пряко засегнати от промяна на практиката по отношение на прилагането на режим на държавна помощ или режим „минимална помощ“ спрямо изпълнението на дейности за образователна интеграция от ЮЛНЦ. Това според техния представител в КН води до невъзможност за участие по процедурите, поради натрупване по режим „минимална помощ“ и има пряко отражение върху степента на договаряне на средствата по последните процедури, като напр. BG05M2OP001-3.020. В допълнение са отбелязани редица специфични за конкретния проект или процедура пречки, които са посочени по-горе.

4.8. Кои фактори определят по-добрите резултати на дадени операции в сравнение с другите, финансирани в рамките на Програмата?

В оценителен въпрос 2 вече бяха анализирани външните фактори и степента, в която са повлияли върху постигане/непостигане на заложените индикатори, а в оценителен въпрос 7 факторите, които помагат или пречат за постигане на целите и резултатите на операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка.

За да се отговори на настоящия оценителен въпрос е необходимо първо да се изведе поне относително обективен метод, по който да се определи кои са операциите с по-добри резултати, за да може да се извърши анализ съобразно характеристиките им, кои биха могли да са факторите, които са допринесли за това.

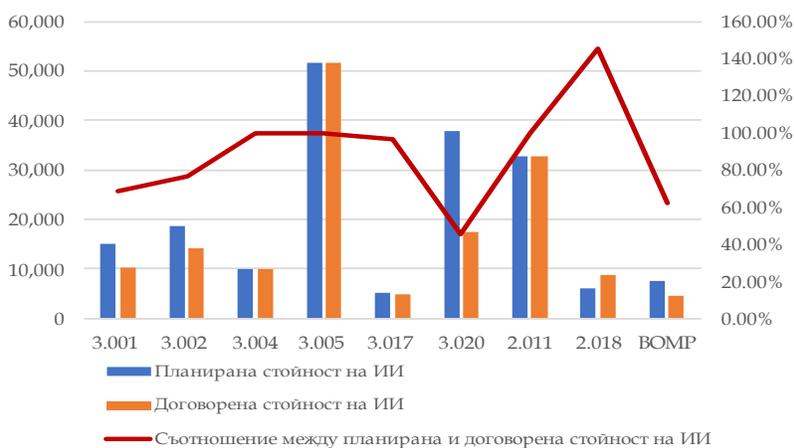
Методът, на който се спряхме, за да определим процедури, за които може да се твърди, че постигат по-добри резултати, се състои от два комбинирани подхода: определяне на процедурите, за които може да се твърди, че са постигнали планираните индикатори за изпълнение и резултат или от

²⁸ Фокус група с представители на КН на ОП НОИР, проведена на 30.01.2023 г.

напредъка до момента се очаква, че ще ги постигнат и определяне на процедурите, които постигат по-високо ниво на ефикасност на разходите за единица сходен продукт.

Като цяло всички процедури в обхвата на оценката се очаква да постигнат планираните индикатори за изпълнение и резултат, с изключение на една „Ограмотяване на възрастни – 2“ (BG05M2OP001-3.020), при която е договорен около една трета от планирания специфичен за програмата индикатор за изпълнение, а при някои процедури, като BG05M9OP001-2.018 и BG05M2OP001-3.005 и BG05M2OP001-2.011 индикаторите за резултат вероятно ще бъдат значително надхвърлени.

Фигура 20 Целеви стойности на планираните индикатори за изпълнение по МКПО и по договорени проекти, представени по процедури

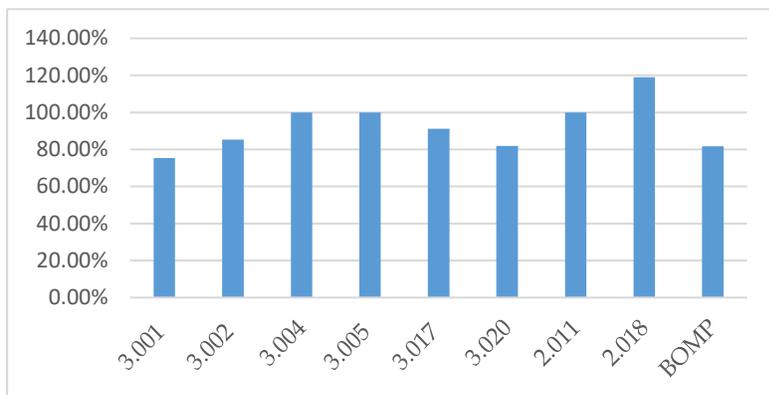
Това означава, че по процедура BG05M2OP001-3.020 е сериозно застрашен специфичния за програмата показател за изпълнение 3213 „Лица над 16 години (включително роми), включени в курсове по ограмотяване или в курсове за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП“.

Възможните причини за това са изложени в отговора на оценителен въпрос 4.7.

Що се отнася до процедурите по подхода ВОМР, то МКПО задават рамка, спрямо очакванията за активността на МИГ, но подходът на планиране е „отдолу нагоре“, чрез стратегиите на местните инициативни групи, което определя различни параметри на финансирането и на индикаторите. МКПО обаче не е актуализирана съобразно заложеното в стратегиите, както по отношение на индикаторите, така и по отношение на определения за операцията бюджет.

По отношение на резултатите, фигурата по-долу може да даде ориентация за процедурите в изпълнение, кои са в риск от неизпълнение на индикаторите за резултат и кои не, съгласно нивото на договорените индикатори, спрямо заложените в МКПО.

Фигура 21 Съотношение между целевите стойности на индикаторите за резултат договорени по проекти, спрямо целевите стойности на индикаторите за резултат в МКПО

За някои от процедурите следва индикаторите за резултат да се наблюдават с повишено внимание и в едно с резултатите за изпълнение, доколкото те отчитат дял от участниците, включени в дейност, които са я приключили успешно (напр. BG05M2OP001-3.004, BG05M2OP001-3.020 и BG05M2OP001-3.017), а не брой такива участници.

От фигурата е видно, че не изглежда да има процедура, която да се намира в реален риск от неизпълнение на индикаторите за резултат, като за BG05M9OP001-2.018, преизпълнението е гарантирано още с договорените по проекти индикатори за резултат.

Индикаторите за резултат по приключилите процедури изглеждат по следния начин:

Таблица 8 Изпълнение на индикаторите за резултат за приключилите процедури спрямо заложените в МКПО

Процедура	Изпълнение на индикаторите за резултат
BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“	„Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система“ – изпълнение на 93,17% „Нетен коефициент на записване в детските градини“ – от планирано постигане на 84.00% на коефициента, е постигнато 77,17%.
BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“	„Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система“ – изпълнение на 99,51%
BG05M2OP001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“	Дял на получилите (включително роми) удостоверения за успешно завършени курсове по ограмотяване или за усвояване на учебно съдържание, предвидено за изучаване в класове от прогимназиалния етап на основното образование по ОП – изпълнение на 91,84%.

Доколкото индивидуалния за процедурата BG05M2OP001-3.001 индикатор „Нетен коефициент на записване в детските градини“ не е дефиниран като изменение спрямо базово ниво, то чисто формално може да се заключи, че е изпълнен на 91,87%, но така изведената стойност не дава информация какъв е конкретният принос на оценяваната процедура.

От отчетените резултати е видно, че приключилите процедури са постигнали в голяма степен, почти на 100%, планираните, свързани с програмата индикатори за резултат.

От останалите процедури, както вече бе посочено, в сериозен риск от неизпълнение на планираните индикатори за изпълнение е само „Ограмотяване на възрастни – 2“ (BG05M2OP001-3.020), при която е договорен около една трета от планирания специфичен за програмата индикатор за изпълнение и във формален риск процедурите по подхода BOMP.

Съгласно втория подход, макар и относително обосновано, може да се приеме че операциите, които постигат по-добри резултати са тези, които постигат по-висока ефикасност за единица сходен продукт (индикатор за изпълнение), разбира се при условие, че продуктите и резултатите на операциите са поне в значима степен сходни, целевите групи и дейностите също.

От тази гледна точка, въз основа на извършения анализ, като сравними могат да бъдат определени следните групи процедури:

- BG05M2OP001-3.004 и BG05M2OP001-3.020;
- BG05M2OP001-3.001 и BG05M2OP001- 3.005;
- BG05M2OP001-3.002 и BG05M2OP001- 2.011;
- BG05M9OP001-2.018 и процедурите по подхода BOMP.

Критериите за сравнение и сравнителният анализ на ефикасността на разходите за сходни продукти по тези процедури е описан в т. 4.1.3 от доклада за оценката по тематично направление „Ефикасност на операциите: Реализиране на оптимално съотношение между вложените ресурси и постигнатите продукти (индикатори за изпълнение) и адекватност на прилаганите методологии за опростено отчитане на разходите“.

Когато се разглеждат посочените по-горе процедури следва да се има предвид, че само процедури BG05M2OP001- 3.004, BG05M2OP001-3.001 и BG05M2OP001-3.002 са приключили. Т.е. все още няма окончателни данни за изпълнението по останалите и сравнението за целите на установяване на ефикасност на разходите е въз основа планираните индикатори за изпълнение и на налични към момента докладвани такива.

За първата двойка сравними процедури BG05M2OP001- 3.004 и BG05M2OP001-3.020 е спорно при коя е постигната по-висока ефикасност на разходите за сходни продукти, доколкото достигнатите отчетни разходи за участие на лице от целевата група по първата процедура са почти сходни на договорените такива по втората. Втората процедура е все още в изпълнение и когато станат достъпни данните за верифицираните разходи и по нея, ще е възможно да се прецени ефикасността на разходите за сходни продукти и при коя от двете е по-голяма.

Таблица 9 Макрохарактеристики на BG05M2OP001- 3.004 и BG05M2OP001-3.020

Критерии	BG05M2OP001- 3.004	BG05M2OP001-3.020
Териториален обхват	Национален.	Национален, но предвид че е процедура на подбор на проектни предложения, като резултат няма пълно национално покритие.
Начин на реализация	Процедура на директно предоставяне на БФП с КБ МОН.	Процедура на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП.
Целева група	Сходна.	Сходна.
Допустими дейности	Частично сходни.	Частично сходни.
Допустими разходи	Частично сходни.	Частично сходни.
Индикатори за резултат	Сходни.	Сходни.
Приложимост на опростени варианти на разходите	Не.	Да.

След приключването си процедура BG05M2OP001-3.020 може да се окаже с по-висока степен на ефикасност на разходите за сходни продукти, но от друга страна едва ли ще е успяла да постигне специфичния за програмата индикатор за изпълнение, въпреки че причините за това едва ли се крият в макропараметрите на процедурата.

При нея макро-характеристиките са следните: Национален мащаб, но предвид че е процедура на подбор на проектни предложения, като резултат няма пълно национално покритие. Процедура на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП. Наличие на варианти на опростени разходи.

За втората двойка сравними процедури BG05M2OP001-3.001 и BG05M2OP001- 3.005 може да се направи заключение, че поне въз основа на данните, с които се разполага, втората процедура постига по-голяма ефикасност на разходите за сходни продукти.

Таблица 10 Макрохарактеристики на BG05M2OP001-3.001 и BG05M2OP001- 3.005

Критерии	BG05M2OP001-3.001	BG05M2OP001- 3.005
Териториален обхват	Национален, но предвид че е процедура на подбор на проектни предложения, като резултат няма пълно национално покритие.	Национален.
Начин на реализация	Процедура на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП.	Процедура на директно предоставяне на БФП с КБ МОН.
Целева група	Сходна.	Сходна.
Допустими дейности	Частично сходни.	Частично сходни.
Допустими разходи	Частично сходни.	Частично сходни.
Индикатори за резултат	Сходни.	Сходни.
Приложимост на опростени варианти на разходите	Не.	Да.

При нея макро-характеристиките са следните: Национален мащаб. Процедура на директно предоставяне на БФП с КБ МОН. Наличие на варианти на опростени разходи.

За третата двойка BG05M2OP001-3.002 и BG05M2OP001- 2.011 може да се направи заключение, че поне въз основа на данните, с които се разполага, втората процедура постига по-голяма ефикасност на разходите за сходни продукти.

Таблица 11 Макрохарактеристики на BG05M2OP001-3.002 и BG05M2OP001- 2.011

Критерии	BG05M2OP001-3.002	BG05M2OP001- 2.011
Териториален обхват	Национален, но предвид че е процедура на подбор на проектни предложения, като резултат няма пълно национално покритие.	Национален.
Начин на реализация	Процедура на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП.	Процедура на директно предоставяне на БФП с КБ МОН.
Целева група	Сходна.	Сходна.
Допустими дейности	Частично сходни.	Частично сходни.
Допустими разходи	Частично сходни.	Частично сходни.

Индикатори за резултат	Сходни.	Сходни.
Приложимост на опростени варианти на разходите	Не.	Да.

При нея макро-характеристиките са следните: Национален мащаб. Процедура на директно предоставяне на БФП с КБ МОН. Наличие на варианти на опростени разходи.

За четвъртата двойка сравними, макар и само до известна степен, процедури BG05M9OP001- 2.018 и процедурите по подхода ВОМР стойностите на договорените и верифицирани разходи на едно лице от целевата група по двете процедури са доста сходни, като видно от данните, процедурите за представяне на БФП по подхода ВОМР се отличават с по-висока степен на ефикасност в сравнение с процедура BG05M9OP001- 2.018.

Таблица 12 Макрохарактеристики на BG05M9OP001- 2.018 и процедурите по подхода ВОМР

Критерии	BG05M9OP001- 2.018	Процедури по подхода ВОМР
Териториален обхват	Локален, на ниво конкретна община.	Локален, на територията на действие на съответната МИГ.
Начин на реализация	Процедура на директно предоставяне на БФП с КБ общини.	Процедури на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП.
Целева група	Сходна.	Сходна.
Допустими дейности	Частично сходни.	Частично сходни.
Допустими разходи	Частично сходни.	Частично сходни.
Индикатори за резултат	Идентичен + допълнителен	Идентичен
Приложимост на опростени варианти на разходите	Частично	Частично

Характерна и за двете процедури е спецификата на начина на реализация. Процедура BG05M9OP001- 2.018 е програмирана като директно предоставяне с конкретни бенефициенти общини /райони на общини/ с актуализирани общински планове за интеграция на ромите за периода 2015-2020 г., в съответствие с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г. Процедурите по ВОМР са програмирани за реализация чрез подбор на проекти към стратегия за ВОМР, която се осъществява от МИГ/МИРГ, съгласувано с УО на ОП НОИР и утвърдени условия за кандидатстване, в т.ч. специфични критерии, предвидени в одобрените стратегии за ВОМР, в съответствие с указанията на УО.

За разлика от останалите процедури, обект на оценка, и процедура BG05M9OP001- 2.018 и тези по подхода ВОМР се реализират на местно ниво. Обхватът по процедура BG05M9OP001- 2.018 е територията на общини с актуализирани общински планове за интеграция на ромите за периода 2015-2020 г., в съответствие с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012-2020 г., които имат одобрени идейни концепции, след предварителен подбор от ЦКЗ. Процедурите по подхода ВОМР се реализират на териториите, допустими съгласно чл.4 от ПМС № 161/2016 г. – териториите на МИГ/МИРГ, одобрени за прилагане на стратегии за ВОМР.

Сравнителният анализ по отношение на планираната стойност на едно лице от целевата група е нерелевантен поради факта, че планираните средства по процедурите по подхода ВОМР не са актуализирани след сключените споразумения за изпълнение на стратегии на ВОМР в посока

намаление. Детайлен анализ в тази връзка е извършен и описан в т. 4.1. от Доклада по тематично направление Ефикасност²⁹.

При процедурите по подхода ВОМР макро-характеристиките са следните: Локален териториален обхват, на територията на действие на съответната МИГ. Процедури на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП, провеждани от съответната инициативна група. По-висока степен на възможности за прилагане на опростени варианти на разходи, отколкото при BG05M9OP001- 2.018.

По време на проведената фокус група с представители на УО беше споделено мнението, че проекти като „Подкрепа за успех“ BG05M2OP001- 2.011 и „Активно приобщаване“ BG05M2OP001- 3.005, могат да се считат за успешни, като за това са допринесли следните фактори: системен подход; принос за смяна на парадигмата в образованието доколкото са създадени и отговарят на новите предизвикателства в следствие на новоприетото към онова време ново законодателство (ЗПУО от 2016г, наредби и пр.), включващо дори промяна на ключовите понятия; териториален мащаб, способност да се мобилизират образователните институции, всички участници през учители, през родители, през педагогически и непедagogически специалисти и т.н.

От друга страна се отчитат и ползите от процедурите на подбор за предоставяне на БФП: *„Тяхното постижение е изключително важно за нещо друго. Те влизат на места, където държавата дори не знае, че съществуват.“*

Подобно е и мнението за ролята на „Подкрепа за успех“ BG05M2OP001- 2.011 и „Активно приобщаване“ BG05M2OP001- 3.005, изразено по време на проведените интервюта и от страна на представителите на КБ МОН, ангажирани в управлението на двете операции.

По време на проведената фокус група с представители на КН бе изразено мнение, че като цяло обявените процедури са допринесли за целите на свързаните стратегически документи и на ОП, но бе изразено недоумение от насочването на средствата по ПО 3, след първите схеми за предоставяне на БФП, основно към проекти с КБ МОН. Бе отбелязано, че по ПО 3 има добри процедури за предоставяне на БФП. Участник в дискусиата от страна на КН сподели и следното: *„Имаше някои добри проекти, в които наистина, децата си подобряваха и поведението в училище, и отношенията между децата от различни етноси.“ ...“Дали това се случи по системните проекти като „Подкрепа за предучилищното образование“ и „Подкрепа за успех“, там вече не мога да кажа. По-скоро и там е някъде да, някъде не. Но специално по системните проекти, по-скоро мисля, че това въздействие беше в по-малка степен постигнато отколкото по някои от проектите в грантовите процедури. Много зависи доколко със сърце и с иновативна мисъл правиш дадените дейности. Системните проекти не предполагат да ги правиш с иновативна мисъл. Там е достатъчно просто да правиш едни часове допълнително обучение, да предоставяш отчетните документи и толкова. Докато по някои от грантовите проекти, със сигурност не по всички проекти, там винаги я има тази опасност, че някои проекти се реализират смислено, а други напълно безсмислено. Но по някои от грантовите проекти със сигурност имаше промяна на въздействието.“*

Операциите в обхвата на оценката като цяло постигат или се очаква да постигнат планираните резултати и дори да ги надхвърлят в някои случаи. Това за целите на оценителния въпрос може да бъде определено като добри резултати. Някои са по-ефикасни по отношение разходите за сходен

²⁹ Доклад по тематично направление „Ефикасност на операциите: Реализиране на оптимално съотношение между вложените ресурси и постигнатите продукти (индикатори за изпълнение) и адекватност на прилаганите методологии за опростено отчитане на разходите“

продукт в сравнение с други, но това не е достатъчно за да се заключи, че постигат по-добри резултати от другите, дори по формални критерии. Дали резултатите на една процедура са добри пряко зависи и от това, в каква степен са удовлетворили идентифицирана нужда или са решили определен проблем и са постигнали поставените цели. Съответно в зависимост от естеството на нуждата или проблема, както и от поставените цели, един инструмент е по-подходящ от друг.

Въз основа на извършения анализ може да се заключи, че в допълнение на вече коментирания в отговорите на други оценителни въпроси външни и вътрешни фактори, допринасящи за постигането на планираните индикатори, общ фактор при анализирания операции с по-добра ефикасност на разходите за единица сходен продукт и които постигат планираните резултати, е наличието на опростени варианти на разходи. Пълният национален обхват в комбинация с изпълнение на операциите от КБ е сериозна предпоставка за постигане на по-добри резултати по операциите в случаите, в които поставените цели предполагат прилагане на системен подход. Схемите за финансиране чрез процедури на подбор на проектни предложения се оценяват като предпоставка за постигане на по-добри резултати, когато е необходим локален подход, таргетиран подход или е необходим индивидуализиран дизайн и подход към изпълнението на дейностите и се очаква висока степен на проактивност или иновативност за решаване на проблемите и постигане на целите на операциите.

4.9. В каква степен са допринесли изпълняваните по ОП НОИР операции, обект на настоящата оценка за постигането на целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)?

Отговорът на оценителния въпрос предполага на първо място прецизиране на операциите по ОП НОИР спрямо периода на действие на изследваните два стратегически документа. За периода на действие на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) са изпълнявани дейности по следните процедури по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР: BG05M9OP001-2.018 „Интегрирани мерки за подобряване на достъпа до образование“, BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“, BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“, BG05M2OP001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“, BG05M2OP001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“ и процедури за предоставяне на БФП по подхода BOMP.

Стратегическата цел на *Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)*³⁰ е създаването на условия за равноправно интегриране на ромите и на българските граждани в уязвимо положение в обществения и икономически живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и дискриминация. Във връзка с посочената стратегическа цел, Стратегията разглежда различните приоритетни сфери като образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост, върховенство на закона и недискриминация, култура и медии, като основополагащи за

³⁰ Източник: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=726>

интеграцията на ромите. За целите на настоящата оценка са разгледани заложените мерки по приоритет „Образование“, които са обвързани с финансиране от ОП НОИР. В *таблица 13* е показан приноса на операциите по приоритетна ос 3 на ОП НОИР, като същият е оценен на база изследване и анализ на мониторинговите доклади за изпълнение на НСРБИР за 2016 г.³¹ и 2017 г.³², на заложените мерки и източници на финансиране в Националния план за действие за периода 2015-2020 г. за изпълнение на НСИР 2012-2020³³ и чрез анализ на целите, дейностите и целевите групи, заложените в посочените по-горе процедури. Анализът на приноса показва, че от общо заложените 26 мерки по приоритет „Образование“ в НСРБИР 2012-2020, 13 се изпълняват основно чрез изпълнение на оценяваните процедури, като за 3 от общо заложените 26 мерки не е необходимо финансиране.

Оценителният въпрос предполага изследването на степента, в която изпълняваните по ОП НОИР операции, обект на настоящата оценка, допринасят за постигането на целите на НСРБИР 2012 – 2020. За целта е анализирана съпоставимостта на резултатите, заложените в Националния план за изпълнение на НСРБИР 2012-2020, чрез които се отчита постигането на заложените в Стратегията резултати от изпълнението на мерките, с резултатите, които се отчитат по изследваните операции на ОП НОИР. Постижения на ОП НОИР се отчитат посредством индикатори за изпълнение и резултат, касаещи общия обхват на интервенциите спрямо целевите групи, очаквания резултат и изпълнението на специфичните за съответната приоритетна ос и инвестиционен приоритет цели. Анализът ни показва, че същите не са съпоставими със заложените индикатори в НПИ на НСРБИР 2012-2020. Посоченото е отразено и в Административния мониторингов доклад за 2017 г. за изпълнението на „Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), като към съответните мерки по НСИР 2012-2020 е посочван общия брой участници в приложимите индикатори по съответната процедура. Като пример, заложените в НПИ на НСРБИР 20102-2020 по Мярка 1.2.2. „Подкрепа за деца и ученици от ромски произход за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в детска градина/училище“ резултат е „Подкрепени деца и ученици от ромски произход за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в детска градина/училище“, индикатор за резултат е „Брой подкрепени деца и ученици“, целева стойност 3 500, а заложените индикатори за резултат по процедурите, които допринасят за постигане резултата на посочената мярка 1.2.2 са както следва: по процедура BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“ – „Нетен коефициент на записване в детските градини – 84%“ и „Брой деца от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система – 12 000“; по процедура BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсещи или получили международна закрила“ – „Брой ученици и младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система – 15 000“ и по процедури за предоставяне на БФП по подхода ВОМР – „Брой деца, ученици и младежи от етнически малцинства (вкл. роми), интегрирани в образователната система – най-малко 5000“. В административния мониторингов доклад за 2017 г. за изпълнението на НСРБИР 20102-2020 за мярка 1.2.2. с посочено следното: „Процедурата стартира на 27.07.2016 г., като за 2016 г. са финансирани 52 проекта, от тях 1 е прекратен, за 2017 г. са финансирани още 3 проекта, като броят на децата от етнически малцинства (включително роми), участващи в мерките за образователна интеграция, е 7 055“.

³¹ Административен мониторингов доклад за 2016 г. за изпълнението на „Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), източник: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=726>

³² Административен мониторингов доклад за 2017 г. за изпълнението на „Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020), източник: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=726>

³³ Източник: <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=726>

В допълнение, на макро ниво, следва да бъде отбелязано, че изпълнението на мерките по приоритет „Образование“ от Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020) допринасят за изпълнение на Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11 % до 2020 г. и дял на 30 – 34 годишните със завършено висше образование - 36 % до 2020 г.“, както и косвено допринасят за постигане на Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хиляди души“. Националните цели са заложени в [Националната програма за реформи в изпълнение на стратегия "Европа 2020"](#). В този смисъл може да бъде посочено, че принос за постигане на посочените националните цели имат и операциите по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР.

Таблица 13 Принос на оценяваните процедури по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР за постигане целите на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)

Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)	Операции по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР, които допринасят за постигане целите на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020)						
Цели, задачи и мерки по НСРБИР 2012 – 2020 в изпълнение на оперативна цел: „Обхващане и задържане на децата и учениците от ромски произход в образователната система. Осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда“	BG05M9OP001-2.018	BG05M2OP001-3.001	BG05M2OP001-3.002	BG05M2OP001-3.004	BOMP	BG05M2OP001-3.005	BG05M2OP001-2.011
Цел 1: Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на деца и ученици от ромски произход в етнически смесени детски градини и училища							
Задача 1.2: Осигуряване на условия за максимален обхват и ранна адаптация в системата на предучилищното и училищното образование на деца и ученици от ромски произход							
Мярка 1.2.2. Подкрепа за деца и ученици от ромски произход за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в детска градина/училище		✓	✓		✓	✓	
Цел 2: Повишаване на качеството на образованието в обособените детски градини и училища в големите ромски квартали и в селските региони, в които учат предимно деца и ученици от ромски произход							
Задача 2.1: Повишаване на училищната готовност и осигуряване на подкрепяща среда и диференцирана грижа за всяко дете и ученик							
Мярка 2.1.1. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца в предучилищна възраст, за които българският език не е майчин	✓	✓			✓	✓	
Мярка 2.1.2. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за ученици, за които българският език не е майчин	✓		✓		✓		
Цел 3: Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата. Съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход							
Задача 3.1: Формиране на познания за културата, традициите и ценностите на различни етноси за изграждане на съзнателна толерантност							

Мярка 3.1.2. Преодоляване на дискриминационните нагласи към децата и учениците от ромски произход чрез интеграционни дейности (екскурзии, събития за отбелязване на дати от празничния календар, кампании)	✓	✓	✓		✓	✓	
Мярка 3.1.3. Работа с училищни настоятелства и родителски сдружения за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи	✓	✓	✓		✓	✓	
Задача 3.2: Развиване на разнообразни форми на интеркултурно образование, насочено към запазване и развитие на културната идентичност на ромите							
Мярка 3.2.1. Подкрепа на дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от ромски произход	✓	✓	✓		✓	✓	
Цел 4: Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми							
Задача 4.1: Превенция на отпадане от училище на деца и ученици от ромски произход							
Мярка 4.1.1. Обхващане на деца и ученици от ромски произход в разнообразни извънкласни и извънучилищни дейности с цел преодоляване на трудности в обучението и задържане в училище	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Мярка 4.1.2. Въвеждане на мерки за обхват и превенция на отпадането от образователната система	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Задача 4.2: Включване на възрастни роми във форми на продължаващо образование							
Мярка 4.2.1. Ограмотяване и обучение на неграмотни и слабограмотни лица от ромски произход, които нямат завършен начален етап или завършен клас от прогимназиалния етап				✓			
Цел 5: Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с пропуски при овладяване на учебното съдържание и за отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция							
Задача 5.1: Увеличаване на гъвкавостта и пропускливостта на различните модели на образование							
Мярка 5.1.1. Въвеждане на система за валидиране на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и самостоятелно учене				✓			
Цел 6: Приобщаване на родители на деца и ученици от ромски произход към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот							

Задача 6.1: Повишаване на ангажиментите на родителите на деца и ученици от ромски произход към образованието на децата им							
Мярка 6.1.1. Участие на родители на деца и ученици от ромски произход в родителски клубове/училищни настоятелства	✓	✓	✓		✓	✓	
Мярката 6.1.2. Съвместни дейности между родители, включително родители на деца от ромски произход, за преодоляване на негативни обществени нагласи е свързана със съвместни дейности между родители, включително родители на деца от ромски произход, за преодоляване на негативни обществени нагласи, за създаване на партньорства между детските градини, училищата и родителите	✓	✓	✓		✓	✓	
Мярката 6.1.3. Дейности за повишаване на осведомеността на родителите на деца и ученици от ромски произход относно ползите от образование е специфична, насочена към родители на деца и ученици от етническите малцинства в това число и роми	✓	✓	✓		✓	✓	✓

*Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)*³⁴ е документ, който е в съответствие с международните документи и стандарти, в областта на правата на децата и правата на лицата, принадлежащи към етническите малцинства и целите ѝ са приоритизирани в следните направления: „Пълноценна социализация на деца и ученици от етническите малцинства“, „Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства“, „Утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система“ и „Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства“. В таблица 14 е показан приноса на операциите по приоритетна ос 3 на ОПНОИР към СОИДУЕМ 2015-2020, като същият е оценен на база анализ на заложените в Плана за действие по изпълнение на Стратегията³⁵ дейности, както и чрез анализ на целите, дейностите и целевите групи, заложените в посочените по-горе процедури. Анализът на приноса показва, че от общо заложените 21 дейности по 4-те направления, 6 се изпълняват основно чрез изпълнение на оценяваните процедури, като за 3 от заложените общо 21 мерки не е необходимо финансиране.

Извън посоченото прави впечатление, че е налице припокриване между заложените в Плана за изпълнение на СОИДУЕМ 2015-2020 дейности и мерките по изпълнението на целите на

³⁴ Стратегията надгражда одобрената от министъра на образованието и науката през 2004 г. и актуализирана през 2010 г. стратегия със същото название, която е първият секторен документ с принос за развитието на българското образование в контекста на образователната интеграция на деца и ученици от етническите малцинства

³⁵ Източник: <https://web.mon.bg/bg/10068>

Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020), по-конкретно: дейност 1.4. „Работа с училищни настоятелства и родителски сдружения за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етнически групи“ е идентична на мярка 3.1.3. „Работа с училищни настоятелства и родителски сдружения за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи“; дейност 2.3. „Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българския език не е майчин“ е идентична с мерки 2.1.1. „Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца в предучилищна възраст, за които българският език не е майчин“ и 2.1.2. „Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за ученици, за които българският език не е майчин“; дейност 4.4. „Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства в образователно възпитателния процес, включително в часовете по СИП и ЗИП“ - с мярка 3.2.1. „Подкрепа на дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от ромски произход“. Заложените индикатори за резултат и целеви стойности към посочените дейности/мерки са почти идентични /по дейност 2.3 от ПИ на СОИДУЕМ 2015-2020 заложения индикатор за резултат е „Брой подпомогнати деца и ученици“ с целева стойност 5 000, а заложените индикатори за резултат по мерки 2.1.1. и 2.1.2 от НПИ на НСРБИР 2012 – 2020 са „Брой деца, включени в обучението, вкл. от ромски произход“ с целева стойност 2 500 и „Брой ученици, включени в обучението, вкл. от ромски произход“ с целева стойност 5 000/.

Посоченото относно припокриването на дейностите и мерките по плановете за изпълнение на двете изследвани стратегии подкрепя по-горе извода по отношение изследването на степента, в която изпълняваните по ОП НОИР операции, обект на настоящата оценка, допринасят за постигането на целите на Стратегиите. За СОИДУЕМ 2015-2020 изводът е аналогичен на направения такъв при изследването на същия въпрос, касаещ НСРБИР 2012-2020, не само поради факта, че в двете стратегии има заложили идентично мерки/дейности и индикатори за изпълнение, а и поради това, че в Плана за изпълнение на СОИДУЕМ 2015 – 2020 са посочени индикатори за изпълнение на заложените дейности, които не са съпоставими с индикатори за изпълнение и резултат, заложили по ОПНОИР.

В допълнение, участниците в проведената фокус група с представители на КН на ОП НОИР споделят, че процедурите по Приоритетна ос 3 са в пълно съответствие с Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите 2012 – 2020 и Стратегиата за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства 2015 – 2020.³⁶

Таблица 14 Принос на оценяваните процедури по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР за постигане целите на Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)

Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)	Операции по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР, които допринасят за постигане целите на Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)						
Цели и дейности, заложили в Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)	BG05M9 OP001- 2.018	BG05M20 P001-3.001	BG05M20 P001-3.002	BG05M20 P001-3.004	ВОМР	BG05M20 P001-3.005	BG05M20 P001-2.011

³⁶ Фокус група с представители на КН на ОП НОИР, проведена на 30.01.2023 г.

Стратегическа цел 1. Пълноценна социализация на децата и учениците от етническите малцинства							
Деятност 1.4. Работа с училищни настоятелства и родителски сдружения за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етнически групи	✓	✓	✓			✓	
Стратегическа цел 2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етническите малцинства							
Деятност 2.3. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин	✓	✓	✓			✓	✓
Деятност 2.4. Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда, включително за специализирано преподаване на български език на деца, за които той не е майчин						✓	
Деятност 2.7. Допълнителна работа с ученици от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище	✓		✓			✓	✓
Деятност 2.8. Подкрепа на ученици от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието в гимназиален етап	✓		✓	✓			✓
Стратегическа цел 4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства							
Деятност 4.4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства в образователно възпитателния процес, включително в часовете по СИП и ЗИП	✓	✓	✓			✓	

В заключение следва да се отбележи, че процедури по Приоритетна ос 3 BG05M9OP001- 2.018 „Интегрирани мерки за подобряване на достъпа до образование“, BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“, BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“, BG05M2OP001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“,

BG05M2OP001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“ и процедури за предоставяне на БФП по подхода BOMP имат съществен принос за постигане целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020), но конкретна степен, в която допринасят не може да бъде изведена поради несъпоставимост на резултатите, заложи в плановете за изпълнение на двете стратегии с резултатите, които се отчитат по изследваните операции на ОП НОИР.

4.10. Налице ли е причинно-следствена връзка между интервенцията /дейностите, извършени по операциите по Приоритетна ос 3/ и постигнатите резултати?

Доколкото постигнатите по операциите в обхвата на оценката индикатори за резултат се очаква да улавят очакваните ефекти за участниците или субектите вследствие изпълнението на операцията, да кореспондират със специфичните цели, заложи за всеки инвестиционен приоритет, който е избран и да са непосредствено обвързани с дейностите, за да се отговори на така зададения въпрос бе извършен детайлен анализ на заложената интервенционна логика в МКПО и Условието/Насоките за кандидатстване на процедурите, попадащи в обхвата на оценката, т.е. какви са идентифицираните нужди или проблеми, какви са целите, които трябва да се постигнат, какви ресурси са предвидени или използвани, какви дейности са предвидени или реализирани, дали допринасят за постигане на заложените или постигнати индикатори за изпълнение и резултат. По-долу е изложено установеното от анализа за съответствие на интервенция с индикатори за резултат по процедури:

Таблица 15 Резултати от анализ на причинно-следствената връзка между интервенцията и постигнатите резултати

Процедура	Резултати от анализа
BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и постигнати резултати, с изключение на неясна връзка между дейностите и индивидуалния за процедурата индикатор за резултат, дефиниран като „Нетен коефициент на записване в детските градини“ - 84%. Сам по себе си този индикатор не е дефиниран като промяна спрямо базова стойност, не е обвързан с локацията на изпълнение на проектите и е спорно до каква степен неговата динамика не зависи повече от външни фактори, отколкото е следствие на промяна в резултат на дейностите по финансираните проекти.
BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и постигнати резултати.
BG05M2OP001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и постигнати резултати.
BG05M9OP001-2.018 „Социалноикономическа интеграция на уязвими групи. Интегрирани мерки за подобряване достъпа до образование –Компонент 1“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и планирани резултати.

BG05M2OP001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и планирани резултати. При тази операция е установен количествено измерим и отчитащ качествена промяна, специфичен за операцията индикатор за резултат по отношение на децата от уязвимите групи, който е пряко свързан с осъществяваните дейности: „Относителен дял на децата от уязвимите групи с напредък по български език от участието им в операцията – 85%.“
BG05M2OP001-3.017 „Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и планирани резултати.
BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и планирани резултати. При тази операция е установен и количествено измерим и отчитащ качествена промяна, специфичен за операцията индикатор за резултат по отношение на учениците от уязвимите групи, който е пряко свързан с осъществяваните дейности: „Подобрени образователни резултати на учениците от маргинализирани групи като например ромите, след приключване на учебен срок или на учебна година в рамките на периода на изпълнение на проекта - 10 %.“
BG05M2OP001-3.020 „Ограмотяване на възрастни – 2“	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и планирани резултати.
Процедури за предоставяне на БФП по подхода ВОМР с финансиране по ОП НОИР	Налице е причинно-следствена връзка между интервенция и планирани резултати.

В резултат на анализа се установи, че е налична причинно-следствена връзка между интервенции (включително дейности) и постигнати резултати на операциите в обхвата на оценката с едно изключение.

При някои от операциите са въведени нови за този тип участници, специфични за операцията количествено измерими индикатори, които обаче проследяват качествени промени в състоянието на участниците при излизане от операцията. Това може да бъде прието, като добра практика.

V. КОНСТАТАЦИИ, ИЗВОДИ, ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

5.1. Методи и подход за отразяване на изводи, заключения и препоръки

Представянето на изводите, заключенията и препоръките в настоящия доклад се основава на направен анализ, от който ясно личат причинно-следствените връзки. Изводите и заключенията от извършената оценка се базират на следните елементи:

- Състояние, което е оценено по даден критерий – това е факт (или няколко факти), който Изпълнителят е установил (действително състояние). Тази обективна действителност е установена чрез изпълнение на различни оценителни процедури и е подкрепена от доказателства.

- Причина - причината за несъответствието между критерия и състоянието ще се идентифицира и посочи (защо съществува разликата). Причината е връзката, подкрепена от доказателство, между наблюдаваното неприемливо състояние и желаното състояние.

Заклученията/изводите произтичат директно от анализите, а препоръките са базирани на заключенията/изводите. По отношение на качеството на препоръките, сме следвали следните елементи за качество:

- препоръките са конкретни, т.е. посочват точно какво, как и от кого трябва да се извърши;
- препоръките са разбираеми, ясни и недвусмислени;
- препоръките са мотивирани;
- препоръките са адресирани (предлагат конкретна визия по отговорностите на съответните институции за прилагане);
- дават индикация за възможния срок за прилагане;
- конкретизират целевите групи, към които трябва да се разпространява информация и подходящите канали за комуникация;
- предлагат методология и подход за отразяване в приложимите процедури и процеси, които УО на ОП НОИР използва при управлението и изпълнението на Програмата и/или при нейната промяна.

При изготвяне на настоящата оценка са спазени следните изисквания, заложи в техническата спецификация на Възложителя:

- 1) Съответствие на потребностите: Адекватно адресиране на нуждата от информация, формулирана от Възложителя;
- 2) Целесъобразен обхват: Внимателно изследване на обосновката на Програмата, нейните продукти, резултати и въздействие, взаимодействие с други политики и неочаквани ефекти;
- 3) Откритост на процеса: Идентифициране на всички заинтересовани страни; включване на заинтересованите страни и целевите групи в изготвянето на оценката и в обсъждането на резултатите, за да се отчетат различните гледни точки;
- 4) Надеждност на данните: Събраните първични и вторични данни са подходящи и надеждни, с оглед на очакваното им използване и анализиране;
- 5) Задълбоченост на анализа: Количествените и качествените данни са анализирани в съответствие с установените практики и по начин, който дава уместни отговори на всички оценъчни въпроси;
- 6) Правдоподобни и добре обосновани резултати: Изводите и резултатите са логични и обосновани от гледна точка на анализа на данните и тяхната интерпретация, включително с подходящи обяснения и хипотези;
- 7) Безпристрастни заключения: Обоснованост и безпристрастност на заключенията, изводите и препоръките от оценката;
- 8) Ясен и достоверен доклад: Докладът описва контекста и целта, както и организацията и резултатите от оценката по такъв начин, че предоставената информация да е лесно разбираема и проверяема;
- 9) Обективни и приложими изводи и препоръки: Констатациите произтичат от анализа на оценката; изводите/заключенията произтичат от направените констатации; направените препоръки са релевантни на констатациите и изводите; оценката осигурява полезни препоръки за Възложителя и

за други заинтересовани страни, и те са приложими на практика, и са достатъчно подробни и ясни, за да бъдат изпълнени.

5.2. Констатации, изводи, заключения и препоръки

Съгласно изискванията в Техническата спецификация, констатациите, изводите и препоръките са структурирани в следващата таблица.

Таблица 16 Констатации, изводи и препоръки по Направление „Ефективност“

№	Констатации	Препратка към анализите в доклада	Изводи/Заклучения	Препоръки
1.	<p>По процедурите, обект на настоящата оценка, се констатира напредък в приноса им за постигане на целите на ОП НОИР, в частност на ПО 3 на програмата, изразени чрез индикаторите за изпълнение и резултат. В някои от случаите, приносът на оценяваните операции за постигането на целевите стойности на индикаторите по Програмата е в порядъка от 75 % до 85%. Изключение се наблюдава при индикаторите, свързани с ограмотяване на възрастните, като вследствие от ниския размер на договорената по проектите стойност на индикатора за изпълнение по процедура BG05M2OP001- 3.020 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 2 е налице сериозен риск от непостигане на заложената в Програмата стойност на индикатора.</p> <p>По отношение на показателите в рамката на изпълнението за ПО 3 на ОП НОИР може да се заключи, че видно от отчетеното в Годишния доклад от изпълнението на ОП НОИР за 2018 г. етапните цели по индикаторите, включени в рамката на изпълнението към 2018 г., са постигнати.</p> <p>По индикатор И3211 „Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция“ вече е постигната и крайната целева стойност за 2023 г. и е надвишена почти два пъти.</p>	Въпрос 4.1.	<p>По процедурите, обект на настоящата оценка, се констатира напредък в приноса им за постигане на целите на ОП НОИР, в частност на ПО 3 на програмата, изразени чрез индикаторите за изпълнение и резултат. В някои от случаите, приносът на оценяваните операции за постигането на целевите стойности на индикаторите по Програмата е в порядъка от 75 до 85%. Изключение се наблюдава при индикаторите, свързани с ограмотяване на възрастните, като вследствие от ниския размер на договорената по проектите стойност на индикатора за изпълнение по процедура BG05M2OP001- 3.020 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 2 е налице сериозен риск от непостигане на заложената в Програмата стойност на индикатора за изпълнение.</p> <p>По отношение на показателите в рамката на изпълнението по ПО 3 на ОП</p>	НП

			<p>НОИР може да се заключи, че видно от отчетеното в Годишния доклад от изпълнението на ОП НОИР за 2018 г. етапните цели по индикаторите, включени в рамката на изпълнението към 2018 г., са постигнати. По индикатор ИЗ211 „Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция и реинтеграция“ вече е постигната и крайната целева стойност за 2023 г. и е надвишена почти два пъти.</p>	
2.	<p>Видно от Методология и критерии за подбор на операция (МКПО) по процедура BG05M2OP001-3.005, при планирането ѝ са дефинирани специфични за операцията индикатори, в които са включени без да им е поставена целева стойност индикатори, относими към индикатори на ниво ОП, чрез които да бъде измерен приносът на операцията към постигането на целите на отделните инвестиционни приоритети (9i и 9ii) на ПОЗ. Впоследствие в Условието за кандидатстване по процедурата, към определените с МКПО стойности са определени и целеви стойности на относимите към програмата индикатори, за които към датата на издаване на настоящия доклад не са налице отчетни данни.</p>	Въпрос 4.1.	<p>Липсата на определени целеви стойности на относими към програмата индикатори в МКПО и съответно определянето на такива в Условия или Насоки за кандидатстване на процедурите, които се отчитат в края на проектите, води до невъзможност за обективна текуща оценка на приноса на мерките по дадена операция за постигане на целите на Програмата. В допълнение, доколкото индикаторите са част от МКПО би следвало</p>	<p>При програмиране на операции УО да предвиди в МКПО да бъдат определяни целеви стойности на индикаторите, рефериращи към индикатори по ОП, както и да не бъде допускано с Условия или Насоки за кандидатстване да бъдат определяни такива с дефинирани на ниво Условия или Насоки за кандидатстване целеви стойности, които подлежат на отчитане в края на проектите.</p>

			промени в тях, вкл. определяне на целеви стойности, да се осъществява от КН, съгласно чл.11, ал.1, т.1 от ПМС № 79 от 10 април 2014 г.	
3.	<p>Степента на влияние на външните фактори за постигане на заложените индикатори може да се градира по следния начин, въз основа на оценките „висока степен на влияние“ от извършеното проучване сред бенефициентите: С най-голяма степен на влияние се оценява адекватната реакция на институции, вкл. УО и други заинтересовани страни по време на извънредните противоепидемични мерки срещу пандемията от COVID-19 (75%). На следващо място, но почти със същата степен на влияние, се оценява мотивацията за участие на целевите групи в дейностите по проектите (72%). Непосредствено след това се подреждат, отново със сходна и също висока степен на влияние, наличието на подкрепа и съдействие от общински администрации и граждански организации (69%) и наличието на адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите и постигането на резултатите по проекта (67%).</p>	Въпрос 4.2.	<p>Най-голяма степен на влияние за постигане на заложените индикатори по операциите са имали следните външни фактори: адекватната реакция на институциите, вкл. УО по време на ограничителните мерки наложени в следствие на Ковид-19 пандемията и мотивацията за участие на целевите групи в дейностите по проектите. С висока степен на влияние са и наличието на подкрепа и съдействие от общински администрации и граждански организации и наличието на адекватна нормативна уредба, административни актове и указания на УО, приложими при изпълнението на дейностите.</p>	НП
4.	<p>Сравнително малък брой бенефициенти са отбелязали, че не са постигнали или няма да постигнат планиран индикатор. Оценката на външните фактори, повлияли за непостигането на индикатори от бенефициенти, както и споделеното от тях мнение, определя три основни групи външни фактори, свързани с</p>	Въпрос 4.2.	<p>Единственият пример за неналичие на целева група е даден от бенефициент по BG05M2OP001-3.017 и се отнася до липса на достатъчно назначени образователни медиатори</p>	НП

	<p>непостигането на планирани индикатори: такива, свързани с неналичие или липса на мотивация на целевите групи; такива, свързани със затруднения, произтекли от пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на противоепидемичните мерки срещу разпространението на COVID-19 и такива, свързани с финансови предизвикателства, произтичащи от увеличаващата се инфлация.</p>		<p>при партньорите по проекта. От един случай е трудно да се прецени дали става въпрос за дефицит при планирането на конкретното проектно предложение или възникналото препятствие е следствие на обвързаността на наличието на образователни медиатори с изпълнението на други операции, което е можело да бъде предвидено от УО при планиране на операцията, доколкото наблюдава изпълнението и на другите операции, свързани с образователна интеграция и реинтеграция. Липсата на мотивация на целевите групи е определена като фактор от още един бенифициент по същата процедура, но в комбинация с останалите споменати в констатацията и не изглежда да е довела самостоятелно до риск от неизпълнение на индикатори. Преодоляването на затрудненията, произтекли от пречки пред осъществяване на предвидените дейности, в резултат на противоепидемичните мерки срещу</p>	
--	--	--	--	--

			разпространението на COVID-19, до голяма степен вече са адресирани чрез проявяване на необходимото съдействие и гъвкавост от страна на УО. Що се отнася до затрудненията, свързани с финансови предизвикателства, произтичащи от увеличаващата се инфлация, те са адресирани с мерки, които отговарят на нововъзникналите предизвикателства и са посочени в доклада по тематично направление Ефикасност на операциите.	
5.	Като цяло може да се направи заключението, че подборът на целевите групи по процедурите в обхвата на оценката е адекватен и те съответстват на заложените индикатори с някои изключения: В един от случаите (BG05M2OP001-3.004) целевите групи са дефинирани без възрастово ограничение, за разлика от индикатора за изпълнение. В друг от случаите целеви групи не са част от групите, които се очаква да са задължително включени в дейности и съответно не са включени в индикатор за изпълнение при наличие на кореспондиращ такъв на ниво ОП.	Въпрос 4.3.	Подборът на целевите групи по процедурите в обхвата на оценката е адекватен и те съответстват на заложените индикатори с някои изключения.	При планиране на бъдещи операции УО да осигури внимателно проследяване на интервенционната логика, така че да се осигурява съответствие на целевите групи със заложените индикатори.
6.	Въз основа на извършения документален анализ и анализа на резултатите от проведеното проучване може във висока степен да се твърди, че данните, събирани за изчисление на индикаторите, са надеждни и качествени. При анализа се откриха няколко посоки, в които е необходимо да се извършат действия за	Въпрос 4.4.	Въз основа на извършения документален анализ и проведеното проучване може във висока степен да се твърди, че данните, събирани за изчисление на индикаторите, са надеждни	1. Да се извършат необходимите координирани действия от страна на отговорните в системата на МОН звена за подобряване на възможностите за извършване на допълнителна валидация на микроданните в

	<p>подобрене на процесите, които гарантират надеждност и качество, като подобряване на възможностите за извършване на допълнителна валидация на микроданните в НЕИСПУО, създаване на процедура в Наръчника за управление на ОП НОИР, засягаща начина на събиране и обработка на данните за целите на докладването по програмата, включително по отношение общите дългосрочни индикатори за резултат, за процедурите, за които е приложимо.</p>		<p>и качествени, възможни са обаче допълнителни действия за подобрене на процесите, които гарантират надеждност и качество.</p>	<p>НЕИСПУО. Тази препоръка следва да се осъществи в максимално кратък срок. 2. Да се допълни процедурата в Наръчника за управление на ОП НОИР, описваща подхода, стъпките и отговорните звена за събиране и обработка на данните за целите на наблюдението и докладването по програмата, с описание на дефинициите на индикаторите, източниците на данни за проследяването им и механизъм за проверка и допълнително валидиране за целите на наблюдението и годишните доклади към ЕК. Доколкото операциите по ОП НОИР приключват своето изпълнение най-късно до края на тази година и предвид очакваното въвеждане на функционалности в ИСУН за обобщаване на данните за индикаторите за целите на докладването по програмата, УО следва да прецени в каква степен и дали не е удачно тази препоръка да се вземе предвид по отношение наръчника за управление на Програма „Образование“</p>
7.	<p>Предложенията за промени в параметрите на събираните данни от заинтересованите страни могат да се сведат до следните: въвеждане на нови индикатори, които да проследяват качествена промяна в следствие на осъществените дейности</p>	<p>Въпрос 4.4</p>	<p>Има идентифицирана необходимост от промяна на параметрите на събираните данни, чрез промяна на дефинициите на</p>	<p>За следващи операции би било подходящо УО да вземе предвид предложението да се използват в по-голяма степен индикатори, които да проследяват</p>

	по отношение на участниците в операциите и полагане на по-нататъшни усилия по по-ясно дефиниране на основните индикатори, свързани с интеграцията на уязвими групи.		съществуващи индикатори или добавяне на нови отчитащи и качествена промяна по отношение на участниците.	качествената промяна в следствие на осъществените дейности по отношение на участниците в операциите и да се положат по-нататъшни усилия за по-ясно дефиниране на основните индикатори, свързани с интеграцията на уязвими групи. За добър пример по отношение на количествено измерими индикатори, отчитащи качествена промяна, могат да служат операциите: BG05M2OP001-3.005, BG05M2OP001-2.011 и BG05M2OP001-3.020, при която изградената система от индикатори се използва и в методиката за оценка на проектните предложения, като ангажиментът за различните постижения се отчита с различна тежест, съобразно значимостта на индикатора за постигане на политиката, в принос на която е операцията.
8.	Въз основа на проведеното проучване и анализ може да се твърди, че не са идентифицирани пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на изпълнението на проектите по ОПНОИР с едно изключение - затруднения на УО по отношение използването на информация от НЕИСПУО.	Въпрос 4.5.	Въз основа на проведеното проучване и анализ може да се твърди, че не са идентифицирани пречки пред използването на информация от административни регистри за целите на изпълнението на проектите по ОПНОИР с едно изключение.	Виж препоръка 6.1 към т.4.4

9.	Операциите по ОП НОИР, обект на настоящата оценка, в краткосрочен план постигат планираните резултати, като операциите които са приключили (BG05M20P001-3.001, BG05M20P001-3.002 и BG05M20P001-3.004) като цяло са постигнали във висока степен планираните резултати. Въз основа на напредъка на индикаторите за изпълнение и данните за договорените индикатори за резултат може да се заключи, че в средносрочен план операциите, които са в процес на изпълнение, постигат с очаквано темпо планираните резултати и в дългосрочен план се очаква в края на програмния период да бъдат постигнати планираните резултати, а в някои случаи и значително надхвърлени, като напр. индикатора за резултат Р3211 „Деца, ученици, младежи от етнически малцинства (включително роми), интегрирани в образователната система“.	Въпрос 4.6.	Наблюдаваните в някои случаи драстично превишение на заложените целеви стойности на индикаторите водят до съмнение за подценяване на заложените цели при програмирането, както на оценяваните операции, така и на ОП като цяло.	УО следва да осигури определянето на целеви стойности на индикаторите по операциите да бъде предшествано от прецизни анализи на очакваните резултати от интервенциите.
10.	При анализа се констатира неизпълнение на специфичните за съответната операция индикатори за резултат „нетен коефициент на записване в детските градини- 84%“ по BG05M20P001-3.001 и за подобния такъв по BG05M20P001-3.005 „Групов нетен коефициент на записване в детските градини - повишение с 2% за периода на операцията.“	Въпрос 4.6.	Използването на индикатори за резултат, за които са заложен твърде амбициозни цели или са податливи на влияние на фактори извън ефекта от дейностите по операцията, е индикация за риск за качеството на планирането или на наблюдението на интервенциите. В този случай рискът не е значим, защото те са допълнителни специфични за операцията индикатори.	УО следва внимателно да анализира дали не са заложен твърде амбициозни цели при тези индикатори или причините за неизпълнение са свързани с ограничена степен на влияние на интервенциите върху такъв тип индикатори, с оглед бъдещето им използване.
11.	Принос за постигане на целите и резултатите на процедурите в обхвата на оценката имат: съдържателните се в процедурите: адекватни на	Въпрос 4.7.	Съществен принос за постигане на целите и резултатите на процедурите	НП

	целите и резултатите целеви групи, дейности, продължителност и бюджет, както и че процедурите са програмирани в съответствие с реалните нужди от подкрепа за целевите групи. От интервюта и фокус групи се подчертава ключовата роля на мотивацията на ангажираните с изпълнението на дейности професионалисти, както и на ръководителите на/от съответната институция/ организация, която е ангажирана с изпълнението на конкретния проект.		в обхвата на оценката имат адекватните на целите и резултатите целеви групи, дейности, продължителност и бюджет, както и че процедурите са програмирани в съответствие с реалните нужди от подкрепа за целевите групи.	
12.	Съобразно мненията на бенефициенти, представители на КН и представители на УО, не се идентифицират сериозни пречки, влияещи негативно върху постигането на целите и резултатите на процедурите в обхвата на оценката, с някои изключения и ефектите от пандемията COVID – 19, които са разгледани при отговор на оценителен въпрос 2.	Въпрос 4.7.	Не се идентифицират сериозни пречки, влияещи негативно върху постигането на целите и резултатите на процедурите в обхвата на оценката, с някои изключения и ефектите от пандемията COVID – 19, разгледани при отговор на оценителен въпрос 2.	НП
13.	На проведената на 30 януари 2023 г. фокус-група с представители на КН по ОП НОИР бе изразено мнение, че от 2019 г. за процедури на подбор на проектни предложения за предоставяне на БФП за дейности за образователна интеграция спрямо ЮЛНЦ се прилагат правилата за помощ в режим „минимална помощ“ (de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. за дейности, за които е счетено, че имат икономически характер. Същият казус бе споменат и на фокус групата с представители на УО, в контекста на възможна	Въпрос 4.7.	Разглеждането на дейностите, свързани с образователна интеграция, осъществявани от ЮЛНЦ, като дейности с икономически характер и съответно прилагането на правилата за предоставяне на помощ в режим „минимална помощ“ (de minimis) води до ограничаване участието на ЮЛНЦ с опит в процедурите на подбор, поради натрупване на помощ в режим „минимална помощ“.	УО следва, ако е необходимо, да извърши допълнителен преглед по отношение определянето режима на помощ за ЮЛНЦ, изпълняващи дейности/проекти, свързани с образователна интеграция. Ако се счете за подходящо, да се извърши преглед на опита на други държави-членки или да се осъществи консултация с МФ и ГД Конкуренентност (GD Competition), с оглед изследване на възможностите за преодоляване на това препятствие. Препоръката

	причина за малкия брой кандидати за финансиране по BG05M2OP001-3.020, поради натрупана помощ в режим на „минимална помощ“ при част от по-опитните ЮЛНЦ, което прави невъзможно участието им.		Проверката дали една БФП предоставя конкурентно предимство е многофакторна и следва да се прави случай по случай, с отчитане на различни обстоятелства, включително вида и икономическите ползи на субекта сключил договора за БФП, както и кой е крайният получател на помощта.	следва да се вземе предвид при програмирането на следващи операции.
14.	В допълнение на вече коментиранияте в отговорите на други оценителни въпроси външни и вътрешни фактори, допринасящи за постигането на планираните индикатори, общ фактор при анализиранияте операции с по-добра ефикасност на разходите за единица сходен продукт и които постигат планираните резултати, е наличието на опростени варианти на разходи. Пълният национален обхват и изпълнението на операциите от КБ е сериозна предпоставка за постигане на по-добри резултати по операциите в случаите, в които поставените цели предполагат прилагане на системен подход. Схемите за финансиране чрез процедури на подбор на проектни предложения се оценяват като предпоставка за постигане на по-добри резултати, когато е необходим локален подход, таргетиран подход или е необходим индивидуализиран дизайн и подход към изпълнението на дейностите и се очаква висока степен на проактивност или иновативност за решаване на проблемите и постигане на целите на операциите.	Въпрос 4.8.	Пълният национален обхват и изпълнението на операциите от КБ е сериозна предпоставка за постигане на по-добри резултати по операциите в случаите, в които поставените цели предполагат прилагане на системен подход. Схемите за финансиране чрез процедури на подбор на проектни предложения се оценяват като предпоставка за постигане на по-добри резултати, когато е необходим локален подход, таргетиран подход или е необходим индивидуализиран дизайн и подход към изпълнението на дейностите и се очаква висока степен на проактивност или иновативност за решаване на проблемите и постигане на	НП

			целите на операциите. Общ фактор при анализирани операции с по-добра ефикасност на разходите за единица сходен продукт и които постигат планираните резултати, е наличието на опростени варианти на разходи.	
15.	Процедури по ПОЗ BG05M9OP001- 2.018 „Интегрирани мерки за подобряване на достъпа до образование“, BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“, BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсещи или получили международна закрила“, BG05M2OP001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – Фаза 1“, BG05M2OP001-3.005 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, BG05M2OP001-2.011 „Подкрепа за успех“ и процедури за предоставяне на БФП по подхода BOMP имат съществен принос за постигане целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020), но конкретна степен, в която допринасят не може да бъде изведена поради несъпоставимост на резултатите, заложи в плановете за изпълнение на двете стратегии с резултатите, които се отчитат по изследваните операции на ОП НОИР.	Въпрос 4.9.	Операциите по Приоритетна ос 3 на ОП НОИР имат съществен принос за постигане целите на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020) и на Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012 – 2020).	НП
16.	В резултат на анализа се установи, че е налична причинно-следствена връзка между интервенцията и постигнати резултати на	Въпрос 4.10.	Планиран е специфичен за операцията индикатор за резултат, при който е спорно	При планиране на следващи операции УО следва да осигури специфичните за операциите

	операциите в обхвата на оценката с едно изключение.		до каква степен неговата динамика не зависи повече от външни фактори, отколкото от настъпила промяна в резултат на дейностите по финансираните проекти.	индикатори за резултат да са установени максимално близко до планираните дейности под съответната операция, за да се минимизират външните фактори, които биха могли да повлияят на докладваната им стойност.
17.	При някои от операциите са въведени нови за този тип участници, специфични за операцията количествено измерими индикатори за резултат, които обаче измерват качествени промени в състоянието на участниците при излизане от операцията.	Въпрос 4.10.	Определянето на количествено измерими индикатори за резултат, които измерват нови качествени промени в състоянието на участниците при излизане от операцията, може да бъде определено като добра практика.	НП

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

1. Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета;
2. Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета;
3. Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 на Комисията от 20 януари 2015 година за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на образците за доклад за напредъка, представяне на информация относно голям проект, съвместен план за действие, доклади за изпълнението по цел „Инвестиции за растеж и работни места“, декларация за управлението, одитна стратегия, одитно становище и годишен контролен доклад, както и методология за анализ на разходите и ползите и, в съответствие с Регламент (ЕС) № 1299/2013 на Европейския парламент и на Съвета, по отношение на образца на доклади за изпълнението по цел „Европейско териториално сътрудничество“;
4. Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 година за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение 7 на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (Финансовия регламент);
5. Делегиран регламент (ЕС) 2015/2195 на Комисията от 9 юли 2015 година за допълване на Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския социален фонд по отношение на определянето на стандартни таблици на единичните разходи и еднократни суми за възстановяването на разходи от Комисията на държавите членки;
6. Guidance Document on Evaluation Plans, Terms of Reference for Impact Evaluations, Guidance on Quality Management of External Evaluations, European Commission, (February 2015) – Ръководство за Плановете за оценка, Техническо задание за Оценки на въздействието, Ръководство за управление на качеството на външните оценки, Европейска комисия (февруари 2015 г.);
7. EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic Development; EVALSED Sourcebook: Method and Techniques - Насоки на Европейската комисия за оценка на социално-икономическото развитие;
8. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy – Guidance documents for ESF, 2018 – Ръководство за мониторинг и оценка на европейската кохезионна политика, за ЕСФ, 2018 г.;
9. Guidance on Simplified Cost Options - Указания за опростени варианти за разходите;
10. Закон за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление;
11. Закон за предучилищното и училищното образование;
12. Наредба за приобщаващото образование;
13. Постановление № 100 на Министерския съвет от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
14. Наредба за финансирането на институциите в системата на предучилищното и училищното образование;

15. Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;
16. Постановление № 161 на Министерския съвет от 04.07.2016 г. за определяне на правила за координация между управляващите органи на програмите и местните инициативни групи, и местните инициативни рибарски групи във връзка с изпълнението на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2014 – 2020 г.;
17. Постановление № 162 на Министерския съвет от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 – 2020 г.;
18. Постановление № 189 на Министерския съвет от 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014-2020 г.;
19. Публичен портал на системата ИСУН 2020;
20. Официални статистически данни от НСИ, Евростат и др.;
21. European Social Scoreboard - Социалното табло с индикатори към Европейския стълб на социалните права;
22. Проучвания, информация и документи, предоставени от УО на ОПНОИР – Методологии и критерии за подбор на операции, Пакети Насоки за кандидатстване по обявените по ОПНОИР процедури и приложения към тях, Указания към бенефициенти;
23. Интернет сайт на ИАПО – <http://opnoir.bg/>;
24. Интернет страница на Единния информационен портал на европейските структурни и инвестиционни фондове – <https://www.eufunds.bg/>;
25. Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж „Европа 2020“;
26. Национална програма за развитие България 2020;
27. Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020;
28. Споразумение за партньорство на Република България, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 – 2020 г.;
29. Националната програма за реформи, специфичните препоръки на Съвета по отношение сектор образование за периода 2015 – 2021;
30. Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014 – 2020 г.);
31. Национална стратегия за насърчване и повишаване на грамотността (2014 – 2020);
32. Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри;
33. Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 –2020 г.;
34. Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020);
35. Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020);
36. Проект на Национална стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите 2021 – 2030 г.;
37. Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030);
38. ОП “Наука и образование за интелигентен растеж” 2014-2020 г. (ОПНОИР), <http://sf.mon.bg/?go=page&pageId=32> - версия 5.0 /одобрена от ЕК на 07.05.2021 г./;

39. Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020, <https://2020.eufunds.bg/bg/7/0;>
40. Годишен доклад за изпълнението на ОПНОИР за 2021 г.;
41. Доклад на Световна банка „България: Образование и грижи в ранна детска възраст, общо образование и приобщаване: анализ на ситуацията и препоръки за насоката на политиките“, <http://sf.mon.bg/?go=page&pageId=451>
42. „Обучение от разстояние в електронна среда 2020-2021: Последствия и поглед напред“ - Основни тенденции в системата на образованието по време на пандемията от COVID-19 и препоръки за ефективно и безопасно протичане на учебната 2021/2022 година, юли 2021 г., <https://www.mon.bg/bg/news/4268;>
43. Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030)“;
44. ПМС 243 от 20.09.2016 г. за приемане на Наредба за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове (ИСУН) и за провеждане на производства пред управляващите органи посредством ИСУН, <https://lex.bg/en/laws/ldoc/2136906184;>
45. Делегиран регламент (ЕС) 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г. за допълнение на Регламент (ЕС) 1303/2013;
46. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund, Guidance document, August 2018;
47. Annex D - Practical guidance on data collection and validation, Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund, Guidance;
48. Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN));
49. Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020);
50. Национален план за действие за периода 2015 – 2020 г. за изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020);
51. Административен мониторингов доклад за 2016 г. за изпълнението на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020);
52. Административен мониторингов доклад за 2017 г. за изпълнението на „Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020);
53. Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020);
54. План за действие по изпълнение на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020).

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Методология за извършване на проучване на мнението на бенефициентите относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“

Приложение 2 - Въпросник за проучване на мнението на бенефициентите относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“

Приложение 3 - Резултати от проведено онлайн проучване сред бенефициенти

Приложение 4 - Методология за извършване на проучване, чрез интервю с конкретни бенефициенти по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“, относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми

Приложение 5 - Основни въпроси за провеждане на интервю за проучване на мнението на участници в управлението на проекти с бенефициент МОН относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“

Приложение 6 - Сценарий от проведено интервю с представители на екипите за управление на проекти с бенефициент МОН (проект BG05M2OP001-2.011-0001-C04 "Подкрепа за успех")

Приложение 7 - Сценарий от проведено интервю с представители на екипите за управление на проекти с бенефициент МОН (проект BG05M2OP001-3.005-0004-C03 "Активно приобщаване в системата на предучилищното образование" и проект BG05M2OP001-3.004-0001-C04 "Нов шанс за успех")

Приложение 8 - Основни въпроси за провеждане на интервю по подхода WOMP относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“

Приложение 9 - Сценарий от проведено интервю с представители на УО по подхода WOMP

Приложение 10 - Методология за извършване на проучване, чрез дискусия във фокус група на заинтересовани страни по приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“, относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите, насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми

Приложение 11 - Основни въпроси за провеждане на фокус група за проучване на мнението на членове на КН на ОПНОИР относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по Приоритетна ос 3

„Образователна среда за активно социално приобщаване“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“

Приложение 12 – Сценарий от проведена фокус група с представители на КН на ОП НОИР

Приложение 13 - Основни въпроси за провеждане на фокус група за проучване на мнението на представители на УО на ОПНОИР относно ефективността, ефикасността и въздействието на процедурите насочени пряко или косвено към маргинализирани групи като роми, по Приоритетна ос 3 „Образователна среда за активно социално приобщаване“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020“

Приложение 14 – Сценарий от проведена фокус група с представители на УО на ОП НОИР

Приложение 15 - Сценарий от проведено интервю с представители на ЦКЗ

Приложение 16 - Сценарий от проведено интервю с представители на УО на ОПРЧР

Приложение 17 – Справка за планираните и постигнати стойности на индикаторите по оценяваните процедури ПО 3 към 30.09.2022 г.